

z dnia 27 maja 2020 r.

**w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka
na lata 2020 – 2028”.**

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2019r. poz. 1507 ze zm.) w związku z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020r. poz. 713) Rada Miasta Otwocka uchwala, co następuje:

- § 1. Uchwala się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020 – 2028” w brzmieniu określonym w załączniku Nr 1 do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Otwocka.
- § 3. Uchyla się Uchwałę Nr XXVIII/296/20 z dnia 30 kwietnia 2020r.
- § 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA OTWOCKA

Monika Joanna Kwiek

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020 - 2028

Otwock 2020

Dokument opracowany przez:

**PPUH „BaSz” mgr inż. Bartosz Szymusik
26-200 Końskie ul. Polna 72
tel./fax: 41 372 49 75
e-mail: basz@post.pl
www.basz.pl**

przy współpracy:

**Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku
05-400 Otwock, ul. Sosnowa 4**

Spis treści

1. Informacje wstępne.....	4
1.1. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce.....	4
1.2. Procedura przygotowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”.....	5
2. Charakterystyka Gminy Otwock.....	6
2.1. Informacje ogólne o gminie.....	6
2.2. Budżet gminy.....	7
2.3. Sytuacja demograficzna Otwocka	7
2.4. Infrastruktura społeczna Otwocka	10
3. Dokumenty strategiczne	11
3.1. Dokumenty strategiczne polityki społecznej unijnej i krajowej	11
3.2. Polityki regionalne	13
4. System pomocy społecznej w regionie.....	19
4.1. Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku	19
4.2. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną na terenie Otwocka	22
5. Diagnoza problemów społecznych Miasta Otwocka.....	23
5.1. Sytuacja materialna rodzin	23
5.2. Niepełnosprawność, choroba i starzenie się społeczeństwa	27
5.3. Problemy uzależnień	29
5.4. Sytuacja rodziny	32
5.5. Pozostałe problemy pomocy społecznej	35
6. Podsumowanie sytuacji społecznej w Otwocku i analiza SWOT	36
6.1. Wnioski z diagnozy	36
6.2. Analiza SWOT	37
7. Cel główny i cele pośrednie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Otwocka	38
8. Kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Otwocka lata 2020-2028	40
9. Wdrażanie, zarządzanie i monitoring realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”	50
9.1. Wdrażanie „Strategii ...”	50
9.2. Monitoring „Strategii ...”	50
9.3. Potencjalne źródła finansowania	52
Spis tabel, wykresów i rysunków.....	53

1. Informacje wstępne

1.1. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do przezwyciężania ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Konstytucja RP gwarantuje poszanowanie obywateli, ich praw osobistych, politycznych, ekonomicznych i socjalnych. Szczególną ochroną Konstytucja RP obejmuje dobro rodziny. Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku wprowadza pojęcie zasady pomocniczości, jako ogólnej prawidłowości przy tworzeniu prawa w Polsce.

Prawne podstawy planowania polityki społecznej w państwach należących do Unii Europejskiej określa Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku działa na podstawie Statutu uchwalonego przez Radę Miasta Otwock z dnia 3 grudnia 2019 r. – uchwała Nr XXI/216/19. Ośrodek Pomocy Społecznej jest gminną jednostką budżetową utworzoną w celu realizacji zadań własnych oraz zleconych Gminie. Organizuje i koordynuje całość inicjatyw, przedsięwzięć i zabezpieczeń na rzecz mieszkańców gminy, osób potrzebujących pomocy, wynikających z następujących aktów prawnych:

1. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
2. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz
  - a) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 roku w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodów oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej,
  - b) rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego,
  - c) rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 1 marca 2005 r. w sprawie kontraktu socjalnego,
  - d) rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej,
3. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
4. ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień Publicznych,
5. ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i represji wojennych i okresu powojennego,
6. ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
7. ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
8. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo Energetyczne,
9. ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
10. ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
11. ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
12. ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
13. ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,

14. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
  15. ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
    - a) rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 25 października 2005 r. w sprawie trybu organizowania prac społecznie użytecznych,
  16. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
  17. ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
  18. ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
  19. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
  20. ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
  21. ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
  22. ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
  23. ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”.
- Działalność OPS opiera się ponadto na innych właściwych aktach prawnych, a także aktach normatywnych władz i organów nadrzędnych, m.in.:

1. uchwały Nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start”
2. uchwały Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023,
3. uchwał Rady Miasta Otwocka oraz zarządzeń Prezydenta Miasta Otwocka w sprawach dotyczących realizacji zadań polityki społecznej na terenie miasta.

1.2. Procedura przygotowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”

Obecny dokument „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028” jest kolejnym dokumentem strategicznym tego rodzaju, opracowanym dla Miasta. Realizując zapisy ustawy o pomocy społecznej, w 2005 r. została opracowana i przyjęta Uchwałą Nr XXVI/167/08 Rady Miasta Otwocka z dnia 18.09.2008r. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Otwocka”. Strategia zawierała diagnozę stanu obecnego gminy oraz definiowała cele i podstawowe założenia na lata 2008-2014.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych...” musi być zgodna z dokumentami strategicznymi na poziomie powiatu, województwa i kraju oraz innymi dokumentami strategicznymi Gminy Otwock. Ponadto dokument ten powinien kształtować aktywny model polityki społecznej w gminie (współpraca wszystkich instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu), zakładać budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego. Musi być ona ponadto zgodna z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej dotyczącymi:

- zapewnienia wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług,
- zapobiegania ryzyku „wykluczenia”,
- pomocy dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najuboższych),
- mobilizacji organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

W ramach prac nad aktualizacją „Strategii ...” została przeprowadzona diagnoza problemów społecznych w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku (uzyskane w toku jego bieżącej działalności), Urzędu Miejskiego w Otwocku, Komendy Powiatowej Policji w Otwocku, Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku oraz instytucji

i organizacji współpracujących z OPS. Uzupełniająco korzystano z dostępnych publikacji naukowych i statystyk (m.in. dane Głównego Urzędu Statystycznego). W ramach prac nad diagnozą Strategii odbyły się także spotkania konsultacyjne w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku.

Rysunek 1. Spotkanie konsultacyjne w dniu 10 października 2019 roku w OPS w Otwocku (Źródło: fotografia własna)

W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, opracowana została strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, która stanowi rozwinięcie działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze społecznej.

2. Charakterystyka Gminy Otwock

2.1. Informacje ogólne o gminie

Otwock - gmina miejska - położony jest w centrum województwa mazowieckiego, na południowy wschód od Warszawy. Miasto graniczy:

- od północy z miastem Józefów,
- od wschodu z gminą Wiązowna,
- od południa z gminą Celestynów oraz miastem i gminą Karczew.
- od zachodu z gminą miejsko-wiejską Konstancin-Jeziorna w powiecie płaszczyńskim.

Miasto zajmuje obszar 47 km², z czego ok. 44% stanowią tereny leśne. Kompleks lasów stanowi największy maszyn leśny wschodniej części województwa, co decyduje o charakterze Otwocka, jako miasta parku.

Otwock jest ośrodkiem administracyjnym, usługowym, leczniczym i wypoczynkowym. Wśród największych pracodawców w Otwocku najliczniejszą grupę stanowią instytucje: administracyjne, oświatowe oraz służby zdrowia. Ogółem w roku 2018 na terenie miasta działało 6 377 podmiotów gospodarczych, a 4 874 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą. Działalność gospodarcza reprezentowana jest głównie przez sektor prywatny.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta wyróżnia się podstawowe elementy zainwestowania z przewagą funkcji: mieszkaniowych, rolniczych, komunikacyjnych i rekreacyjnych.

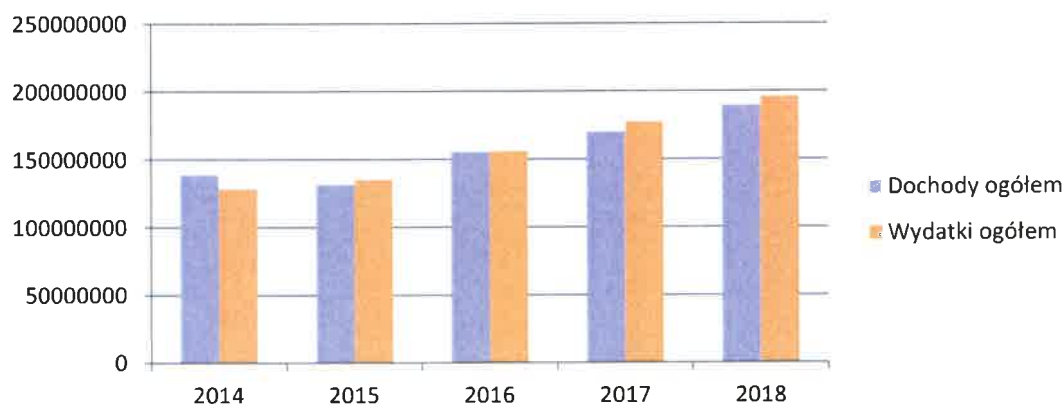
Okolice Otwocka to Mazowiecki Park Krajobrazowy, który chroni najcenniejsze przyrodniczo tereny wchodzące w skład powiatu otwockiego (częściowo też w granicach Warszawy)

i obejmuje ponad 23 tys. ha. Lasy i grunty leśne w mieście zajmują powierzchnię 1 775,99 ha to jest 37,4% miasta.

2.2. Budżet gminy

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, Miasto Otwock prowadzi gospodarkę finansową w oparciu o budżet, który jest rocznym planem dochodów i wydatków. Budżet jest finansowym wyrazem i instrumentem polityki gospodarczej gminy.

Wykres 1. Dochody i wydatki budżetu Miasta Otwocka w latach 2014-2018 (Źródło: dane GUS)

Tabela 1. Dochody i wydatki budżetu Miasta Otwocka na 1 mieszkańca w zł w latach 2014-2018 (Źródło: dane GUS)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Dochody na 1 mieszkańca	3080,46	2921,69	3453,95	3790,99	4225,28
Wydatki na 1 mieszkańca	2863,72	3013,28	3477,07	3960,23	4239,78

W ostatnich latach w sferze społecznej z budżetu Miasta Otwocka przeprowadzono inwestycje:

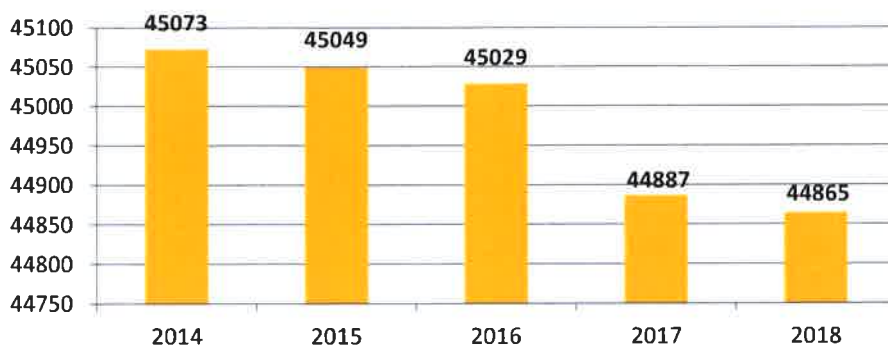
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- budowa ogólnodostępnych stref do ćwiczeń i zabaw, placów zabaw, kompleksów rekreacyjno-sportowych oraz rekreacyjno-edukacyjnych oraz kompleksów boisk do gier zespołowych przy obiektach oświatowych,
- realizacja projektu „Wybierzmy rower - Partnerstwo dla komunikacji niskoemisyjnej WOF” – „Budowa ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą na terenie Miasta Otwocka”,
- Rewitalizacja Parku Miejskiego oraz Skweru 7 Pułku Ułanów i Skweru Lennestad w Otwocku.

2.3. Sytuacja demograficzna Otwocka

Według ewidencji ludności (dane GUS, stan na koniec 2018 r.), na terenie Miasta Otwock zamieszkuje 44 865 osób, w tym 21 118 mężczyzn i 23 747 kobiet. Wskaźnik koncentracji ludności w gminie wynosi około 949 osób/km².

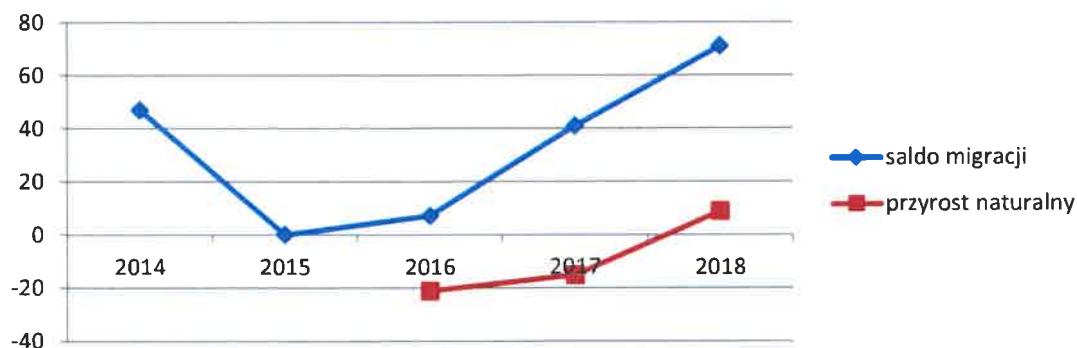

Wykres 2. Dynamika zmian liczby ludności w Otwocku na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: GUS)

Liczba mieszkańców Otwocka systematycznie spada. Sytuację demograficzną kształtują dwa podstawowe wskaźniki, tj. przyrost naturalny oraz saldo migracji. Przyrost naturalny w danym roku jest różnicą między liczbą żywych urodzeń a liczbą zgonów. Migracje ludności to ruch ludności związany ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

Wykres 3. Saldo migracji ogółem i przyrost naturalny na terenie Otwocka na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: GUS)

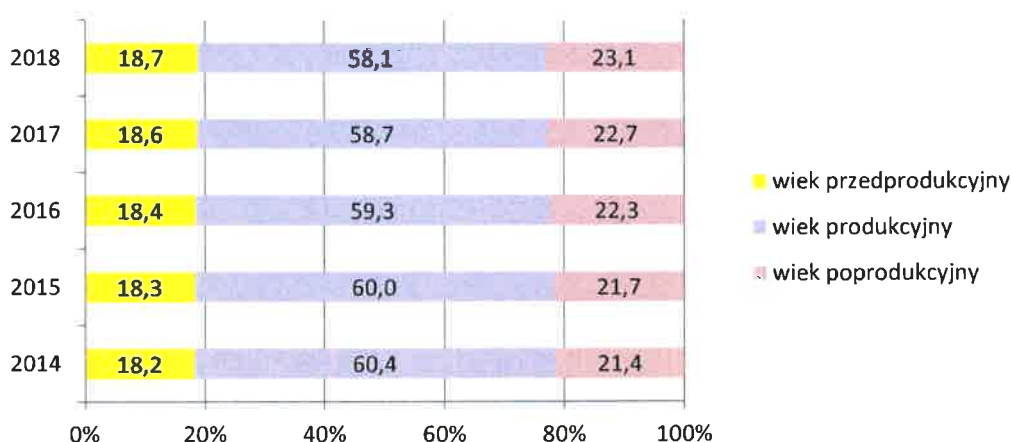
W latach 2014-2018 wskaźnik przyrostu naturalnego i salda migracji nie wykazywały tendencji, według których można byłoby ustalić wartości przyszłościowe. W chwili obecnej trudniej jest wykazać tendencje demograficzne w jednostce przestrzennej ze względu na brak obowiązku meldunkowego.

Jednym z najważniejszych czynników rozwojowych jest struktura wiekowa ludności miasta. Populacja charakteryzuje się obecnie mało korzystną strukturą wiekową, ze względu na stale zwiększający się odsetek w poprodukcyjnej grupie wiekowej. Według danych GUS (stan na koniec 2018 r.), przedstawia się ona następująco: 18,7% ogółu mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 58,1% osoby w wieku produkcyjnym, a 23,1% osoby w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności Otwocka według ekonomicznych grup wieku na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: dane GUS)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Przedprodukcyjny	6 960	6 950	7 011	7 107	7 189
Produkcyjny	29 437	28 285	27 897	27 589	27 313
Poprodukcyjny	9 628	9 786	10 004	10 177	10 378

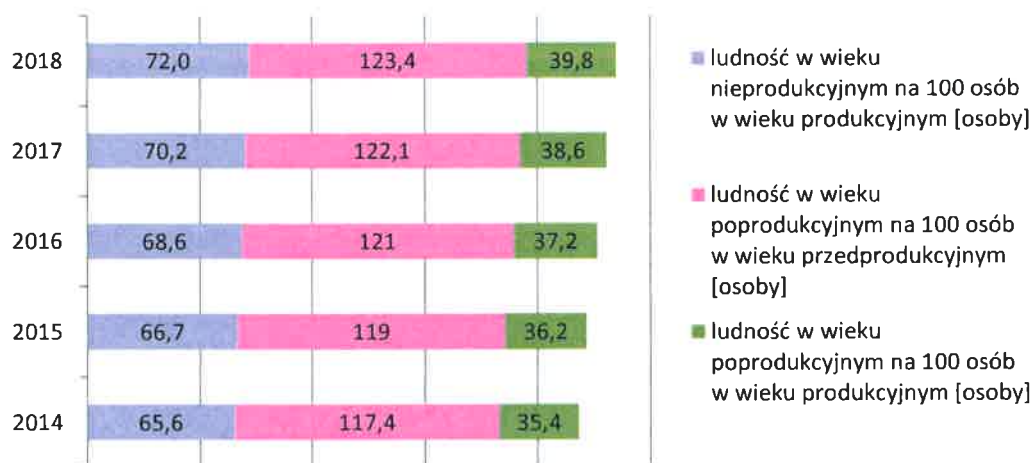
Wykres 4. Procentowe zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w Otwocku wieku na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: dane GUS)

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi potencjalne zasoby pracy. W analizowanym okresie liczebność tej grupy wiekowej stale się zmniejsza. W roku 2010 na terenie Otwocka było 61,8% zamieszkujących osób było w wieku produkcyjnym oraz występowała równowaga pomiędzy wiekiem przedprodukcyjnym a poprodukcyjnym.

Zmiany wskaźników obciążenia demograficznego, które obrazują poziom starzenia się społeczeństwa przedstawiono na poniższym wykresie. Im wyższa wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, tym bardziej niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy. Wysoki wskaźnik oznacza sytuację, w której zbyt duży odsetek ludności utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów.

Wykres 5. Zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2014 – 2018 w Otwocku (Źródło: dane GUS)

Według prognozy statystycznej GUS do roku 2035 liczba mieszkańców województwa będzie sukcesywnie maleć w całym okresie objętym prognozą. Prognozy demograficzne dla Otwocka, na podstawie trendów również wykazują tendencje spadku liczby ludności.

2.4. Infrastruktura społeczna Otwocka

Służba zdrowia

Na terenie Otwocka działają placówki medyczne:

Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w restrukturyzacji /Przychodnia przyszpitalna, Zakład Opiekuńczo-leczniczy, Zakład Pielęgnacyjno-opiekuńczy, Przychodnie Rejonowe/,
Europejskie Centrum Zdrowia Otwock Szpital im. Fryderyka Chopina,
Mazowieckie Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy,
Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny im. Prof. Adama Grucy CMKP,
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA.

Bezpieczeństwo:

Na terenie miasta działają: Komenda Powiatowa Policji w Otwocku, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Otwocku oraz Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna.

Oświata:

Na terenie gminy działają:

Żłobek Miejski,
10 publicznych Przedszkoli Miejskich,
10 placówek publicznych Szkół Podstawowych,
Niepubliczne punkty przedszkolne, przedszkola i szkoły podstawowe,
Szkoly ponadpodstawowe w zarządzie Starostwa Powiatowego.

Działają również: Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niestyszających i Słabosłyszających, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii "Jędrus", Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Kultura:

Instytucje kulturalne w mieście to:

Miejski Ośrodek Kultury, Turystyki i Sportu w Otwocku MOKTiS /Amatorski Teatr Miejski im. Stefana Jaracza w Otwocku, Klub "Smok", Klub "Mładz", Muzeum Ziemi Otwockiej/
Powiatowa Biblioteka Publiczna,
Miejska Biblioteka Publiczna /Centrala oraz 7 filii/,
Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury im. Michała Elwiro Andriollego,
4 Kluby /Batory, Perła, Grota, Proton/ prowadzone przez Osiedlowe Spółdzielnie Mieszkaniowe.

Baza noclegowa i turystyczna: Baza hoteli, ośrodków turystyczno-wypoczynkowych i punktów gastronomicznych w ostatnich latach zmalała głównie ze względu na likwidację domów wczasowych. W chwili obecnej odbudowuje się jako przedsięwzięcia komercyjne.

Sport i rekreacja: Na terenie miasta działają obiekty sportowe /hale, boiska ORLIK, skatepark/, Oddział PTTK - Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego. Dział szereg klubów sportowych: uczniowskich, młodzieżowych, dla dorosłych. Działają prywatne Biura Usług Turystycznych.

3. Dokumenty strategiczne

3.1. Dokumenty strategiczne polityki społecznej unijnej i krajowej

Na poziomie Unii Europejskiej z zakresie działań związanych z realizacją polityki społecznej jest dokument "EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu". Strategia ta w roku 2010 zastąpiła Strategię Lizbońską.

Tabela 2. Priorytety społecznych polityk unijnych (opracowanie własne)

Wyszczególnienie	Opis
EUROPA 2020	
Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (Bruksela, 03.03.2010)	
Priorytety	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji • rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej sprzyjającej środowisku i bardziej konkurencyjnej • rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną
Cele	<ul style="list-style-type: none"> • stopa zatrudnienia - 75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę • przeznaczenie 3 % PKB Unii na inwestycje w badania i rozwój • należy ograniczyć dwutlenku węgla o 20 % w stosunku do poziomu z 1990 r. (nawet o 30 %, jeśli warunki będą sprzyjające), zwiększyć do 20 % udział energii ze źródeł odnawialnych; wzrost efektywności energetycznej o 20 % • ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 %, co najmniej 40 % osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe • zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln
Projekty przewodnie dotyczące włączenia społecznego	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia
	Celem projektu jest stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy w związku z rosnącym poziomem bezrobocia oraz zapewnienie trwałości modeli społecznych. Oznacza to wzmocnienie pozycji obywateli, poprzez umożliwienie im zdobywania nowych umiejętności, tak aby obecni i przyszli pracownicy mogli przystosować się do nowych warunków i ewentualnej zmiany kariery, aby ograniczyć bezrobocie i podnieść wydajność siły roboczej.
	Europejski program walki z ubóstwem
	Projekt dąży do zapewnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, i ma na celu zwiększenie świadomości i uznanie praw podstawowych osób ubogich i wykluczonych społecznie, dając im szansę godnego życia i aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym.

Głównymi dokumentami wyznaczającymi kierunki rozwoju Polski są: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, w sektorze polityki społecznej natomiast: Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego i Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Tabela 3. Strategie polityki społecznej kraju (opracowanie własne)

Cele ogólne	Cele uszczegółowione
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14.02.2017 r. – M.P. 2017 poz. 260)	
Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym	<ul style="list-style-type: none"> - Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (Uchwała Rady Ministrów z dnia 13.07.2010 r. – M.P. 2011 nr 36 poz. 423)	
Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym	<ul style="list-style-type: none"> - Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów. - Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych. - Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (Uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18.06.2013 r.- M.P. 2013 poz. 640)	
Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia	<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost zatrudnienia. - Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. - Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej. - Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (Uchwała nr 61 Rady Ministrów z dnia 26.03.2013 r. – M.P. 2013 poz. 378)	
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji. - Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. - Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy. - Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Na poziomie centralnym, np. przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, realizowanych jest szereg programów z zakresu wsparcia konkretnych problemów społecznych w perspektywie długoterminowej.

3.2. Polityki regionalne

Tabela 4. Cele polityki społecznej Województwa Mazowieckiego (opracowanie własne)

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 (Uchwała Nr 218/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 listopada 2014 r.)	
Misja	Włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza.
Cel strategiczny	Wzmocnienie kapitału ludzkiego do aktywności, samodzielności i integracji społecznej.
OBSZAR I Regionalne polityki publiczne dla zidentyfikowanych problemów społecznych z wyodrębnionymi programami wojewódzkimi Cel główny: Rozwój zintegrowanego systemu realizacji polityk publicznych dla strategicznego zarządzania polityką społeczną Regionu.	
<p>Bezrobocie Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu bezrobocia, zapewnienie spójności działań. Cel główny rekomendowany do Regionalnego Planu na rzecz Zatrudnienia: Zwiększenie aktywności zawodowej dla osób pozostających bez zatrudnienia, w szczególności dla grup de faworyzowanych. Cele szczegółowe rekomendowane do Planu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja rezerw rynku pracy, czyli osób w szczególnej sytuacji, w tym osób wychowujących dzieci, niepełnosprawnych, absolwentów oraz osób w wieku 50+. • Przeciwdziałanie bezrobociu i łagodzenie skutków bezrobocia, w tym pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, działania na rzecz podnoszenia lub zmiany kwalifikacji, działania wspierające samozatrudnienie i powstawanie nowych miejsc pracy, wspieranie mobilności, monitorowanie rynku pracy. 	
<p>Niepełnosprawność Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu niepełnosprawności, zapewnienie spójności działań. Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans osób niepełnosprawnych i Przeciwdziałanie ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Realizacji Zadań na rzecz Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych: Wyrównywanie szans dla osób z niepełnosprawnością oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Cele szczegółowe rekomendowane do Programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób niepełno-sprawnych poprzez zindywidualizowane i zintegrowane instrumenty aktywizacji zawodowej, społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej. • Rozwój usług środowiskowych w ramach procesu deinstytucjonalizacji wzmacniających samodzielność osób z niepełnosprawnościami ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia liczby asystentów osoby niepełnosprawnej. 	
<p>Długotrwała lub ciężka choroba Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu długotrwałej i ciężkiej choroby, zapewnienie spójności działań. Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Pomocy i oparcia Społecznego dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi: Poprawa dostępu do usług społecznych w tym zdrowotnych dla osób długotrwanie lub ciężko chorych. Cele szczegółowe rekomendowane do Programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ułatwianie powrotu osób powracających po ciężkiej lub długo-trwałej chorobie do społeczeństwa i na rynek pracy. • Zwiększenie zakresu działań integracji społecznej ze społecznością lokalną osób doświadczonych długotrwałą lub ciężką chorobą, w szczególności osób z zaburzeniami psychicznymi. 	
<p>Przemoc w rodzinie Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu przemocy w rodzinie, zapewnienie spójności działań. Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie: Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Cele szczegółowe rekomendowane do Programu:</p>	

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie rozwoju infrastruktury specjalistycznych placówek zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zapewnienie dostępu do usług. • Rozwój współpracy służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy, wzrost kompetencji przedstawicieli służb i instytucji.
	<p>Ochrona ofiar handlu ludźmi</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie ochrony ofiar handlu ludźmi, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do realizacji: Zwiększenie spójności systemu przeciwdziałania handlu ludźmi przy współpracy wszystkich służb publicznych i organizacji pozarządowych.</p> <p>Cel szczegółowy rekomendowany do realizacji: Zwiększenie dostępności programów profilaktycznych uwrażliwiających społeczność na problematykę handlu ludźmi.</p>
	<p>Alkoholizm lub narkomania</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie uzależnień w tym nowych zagrożeń, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: Przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez rozwój działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem działań interdyscyplinarnych i współpracy służb i instytucji.</p> <p>Cele szczegółowe rekomendowane do Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zakresu i liczby realizowanych programów profilaktycznych przygotowywanych i realizowanych w oparciu o zdiagnozowane potrzeby. • Zapewnienie równego dostępu do usług profilaktycznych i terapeutycznych dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień. <p>Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii: Zwiększenie spójności działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków</p> <p>Cele szczegółowe rekomendowane do Programu Przeciwdziałania Narkomanii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie zintegrowanego systemu działań profilaktycznych w środowisku szkolnym i pozaszkolnym dla dzieci i młodzieży. • Wspieranie rozwoju systemu specjalistycznego wsparcia udzielanego osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem na skutek uzależnienia, zmierzającego do ich integracji społecznej i zawodowej.
	<p>Sieroctwo</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu sieroctwa, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej: Rozwój systemów wspierania rodziny oraz pieczy nad dzieckiem sprawdzonych w środowisku lokalnym, w tym także w formie przysposobienia.</p> <p>Cel szczegółowy rekomendowany do Programu: Deinstytucjonalizacja usług oraz wzmocnienie wielosektorowych działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.</p>
	<p>Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej: Wzrost kompetencji rodziców i opiekunów dzieci zagrożonych dysfunkcją w zakresie sprawowania funkcji rodzicielskich.</p> <p>Cel szczegółowy rekomendowany do Programu: Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie.</p>
	<p>Ochrona macierzyństwa lub wielodzietność</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie ochrony macierzyństwa i wielodzietności, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej: Rozwój systemu wspierania rodziny i ochrony macierzyństwa.</p> <p>Cel szczegółowy rekomendowany do Programu: Wzmocnienie wielosektorowych działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.</p>
	<p>Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych, zapewnienie spójności działań.</p>

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
<p>Cel główny rekomendowany do realizacji: Rozwijanie współpracy służb i instytucji umożliwiającej interdyscyplinarne zapobieganie występowaniu sytuacji kryzysowych i reagowanie w stanach kryzysu.</p> <p>Cele szczegółowe rekomendowane do realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby ośrodków interwencji kryzysowej w regionie, • Rozwój specjalistycznych usług świadczonych na rzecz osób będących w kryzysie. <p>Kłęska żywiotowa lub ekologiczna</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu kłęski żywiotowej i ekologicznej, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do realizacji: Tworzenie i rozwój skutecznego, zintegrowanego systemu zabezpieczenia przed kłęskami żywiotowymi i konsekwencjami zdarzeń ekologicznych.</p> <p>Cele szczegółowe rekomendowane do realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemu jednolitego zbioru, analizy i dystrybucji informacji niezbędnych do efektywnego funkcjonowania zespołów zarządzania kryzysowego. • Zwiększenie zakresu usług specjalistycznych świadczonych na rzecz osób w sytuacji kryzysowej. <p>Trudności w integracji cudzoziemców</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu trudności w integracji cudzoziemców, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do realizacji: Rozwój usług i projektów społecznych na rzecz integracji cudzoziemców/uchodźców.</p> <p>Cele szczegółowe rekomendowane do realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie programów szkoleniowych realizowanych na rzecz cudzoziemców/uchodźców do potrzeb lokalnego rynku pracy. • Rozwój form aktywizacji społeczno-zawodowej cudzoziemców/uchodźców. <p>Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego</p> <p>Cel Strategii: Wzmocnienie systemu koordynacji realizacji regionalnej polityki publicznej w zakresie problemu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zapewnienie spójności działań.</p> <p>Cel główny rekomendowany do realizacji: Rozwój systemu pomocy penitencjarnej na rzecz integracji społeczno – zawodowej osób opuszczających zakłady karne.</p> <p>Cele szczegółowe rekomendowane do realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i wdrażania programów przygotowujących osobę przebywającą w placówce penitencjarnej do jej opuszczenia. • Rozwój współpracy międzysektorowej na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki penitencjarne oraz ich rodzin. 	<p>Obszar II Regionalne polityki publicznej dla zidentyfikowanych problemów społecznych bez wyodrębnionych programów wojewódzkich.</p> <p>Cel główny: Wzmocnienie inkluzji społecznej poprzez realizację działań profilaktycznych i aktywizujących.</p> <p>Ubóstwo</p> <p>Cel główny: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie regionalnego systemu włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu. • Zwiększenie świadomości społeczności lokalnych o potrzebie inkluzji osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych i wspieranie działań profilaktycznych prowadzonych przez publiczne i niepubliczne instytucje działające na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem. <p>Bezdomność</p> <p>Cel główny: Rozwój sieci współpracy w zakresie przeciwdziałania bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu w regionie ze szczególnym uwzględnieniem działań międzysektorowych.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie i rozwój systemu integracji społecznej osób bezdomnych i wykluczonych mieszkaniowo. • Przeciwdziałanie bezdomności poprzez rozwój usług i infrastruktury na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnych.
	<p>Obszar III Nowe regionalne polityki publicznej dla rozwoju województwa</p> <p>Cel główny: Poprawa dostępności, integracji i jakości usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym przy zwiększonym udziale organizacji pozarządowych w realizacji zadań polityki społecznej Regionu.</p>
<p>Polityka rodzinna</p> <p>Cel główny: Rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny.</p>	

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
<p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zakresu i liczby realizowanych działań profilaktycznych i specjalistycznych wzmacniających prawidłowe funkcjonowanie rodziny realizowane w oparciu o zdiagnozowane potrzeby. • Rozwój poradnictwa rodzinnego i usług specjalistycznych wzmacniających samodzielność rodzin z dziećmi. <p>Polityka senioralna Cel główny: Rozwój zróżnicowanych form oraz usług społecznych wspierających samodzielność i aktywność osób starszych.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zakresu i liczby programów profilaktycznych utrzymujących aktywność społeczną osób starszych realizowanych w oparciu o zdiagnozowane potrzeby. • Zwiększenie zakresu i jakości środowiskowych usług społecznych umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób starszych i ich rodzin. <p>Polityka rozwoju ekonomii społecznej Cel główny: Rozwój ekonomii społecznej jako integralnego elementu życia społeczno – gospodarczego regionu opartego na zasadach międzysektorowego partnerstwa.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój spójnego systemu koordynacji i wsparcia ekonomii społecznej na Mazowszu. • Wzrost skuteczności i trwałości podmiotów ekonomii społecznej na Mazowszu jako instrumentu włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu. <p>Polityka de instytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych Cel główny: Rozwój zintegrowanego systemu usług społecznych w regionie, deinstytucjonalizacja usług.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępności i jakości usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym ze szczególnym uwzględnieniem usług środowiskowych. • Zwiększenie realizacji zadań publicznych oraz usług środowiskowych świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej w środowisku lokalnym. 	
<p>Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Mazowieckim na lata 2015 - 2020 (Uchwała Nr 744/48/15 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 16 czerwca 2015 r.)</p>	
<p>Misja</p>	<p>Rozwój prorodzinnych form wsparcia rodzin z dzieckiem na Mazowszu. Cel strategiczny: Rozwój oraz poprawa jakości i dostępności usług oraz zasobów kadrowych i instytucjonalnych w obszarze wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem oraz zorganizowanie sprawnego i spójnego systemu pieczy zastępczej adekwatnego do potrzeb lokalnych i regionalnych</p>
<p>OBSZAR I: Polityka rodzinna</p>	
<p>Cele główne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – inwestowanie w powszechne, dobrej jakości i dostępne usługi dla rodzin z dziećmi, – rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny, – zwiększenie kompetencji kadr odpowiedzialnych za wspieranie rodzin z dziećmi, – prowadzenie przez samorzady powiatowe i gminne polityki rodzinnej. <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa warunków bytowych rodzin poprzez mobilizowanie samorządów do działań na rzecz rozwoju dostępnego budownictwa, mieszkań chronionych, zapobiegania eksmisjom oraz zwiększenia zatrudnienia dorosłych oraz minimalizowanie ubóstwa, – poprawa społecznego funkcjonowania rodzin z dziećmi poprzez zorganizowanie usług społecznych, w tym w zakresie opieki, wczesnej edukacji i zagospodarowania czasu wolnego, – zwiększenie zakresu i liczby realizowanych działań profilaktycznych i specjalistycznych wzmacniających prawidłowe funkcjonowanie rodziny, realizowane w oparciu o zdiagnozowane potrzeby, – realizowanie potrzeb rodzin oraz rozwiązywanie ich problemów przez samorzady lokalne na zasadach partycypacji z uwzględnieniem aktywności organizacji pozarządowych uruchamianej do realizacji nowatorskich programów i projektów z udziałem rodzin z dziećmi, – mobilizowanie samorządów do działań diagnostycznych oraz opracowywania i realizacji programów w dziedzinie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym przy wykorzystaniu środków pochodzących z EFS, – upowszechnianie i wdrażanie wszelkich form ułatwiających rodzinom realizację ich funkcji wobec dzieci, a także promowanie rodzin i dzieciństwa jako zasobu społecznego. 	

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
– Rozwój poradnictwa rodzinnego i usług specjalistycznych wzmacniających samodzielność rodzin z dziećmi.	
OBSZAR II: Wsparcie rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	
Cele główne:	
– Wzrost kompetencji rodziców i opiekunów dzieci zagrożonych dysfunkcją w zakresie sprawowania funkcji rodzicielskich.	
– Rozwój asystentury rodzinnej oraz wzrost jakości i zakresu współpracy osób/instytucji pracujących na rzecz rodziny.	
– Wzmacnianie aktywności społecznej rodziny i jej samodzielności ekonomicznej.	
Cele szczegółowe:	
– Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie.	
– Wsparcie rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i zapobieganie separacji dzieci od rodziców.	
– Wsparcie kadr pomocy społecznej w działaniach z zakresu przeciwdziałania problemowi bezradności rodzin, inicjowanie tworzenia i propagowanie funkcjonowania grup formalnych i nieformalnych oraz instytucji pomocowych działających na rzecz rodziny i dzieci.	
OBSZAR III: Wsparcie rodzin z problemami sieroctwa	
Cele główne:	
– Rozwój systemów wspierania rodziny oraz pieczy nad dzieckiem sprawowanych w środowisku lokalnym, w tym także w formie przysposobienia.	
– Wsparcie działań związanych z procesem przysposobienia, promocja adopcji z zachowaniem dbałości o prawidłowy dobór rodziców adopcyjnych.	
Cele szczegółowe:	
– Deinstytucjonalizacja usług oraz wzmocnienie wielosektorowych działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, minimalizowanie liczby umieszczeń dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rozwój rodzinnych form opieki.	
– Wzmocnienie wielosektorowych działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, w tym włączenie organizacji obywatelskich, biznesu i wolontariuszy w działania pomocowe.	
– Wsparcie rozwiązań z zakresu adopcji oraz promocja tej formy rodzicielstwa.	
OBSZAR IV: Wsparcie rodzin z problemami w zakresie ochrony macierzyństwa i wielodzietności	
Cel główny: Rozwój systemu wspierania rodziny oraz ochrony macierzyństwa i wielodzietności.	
– Wzmocnienie wielosektorowych działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	
– Rozwój działań skierowanych do różnych typów rodzin (imigranckich, niepełnych, wielodzietnych).	
– Wzmocnienie działań skierowanych na ochronę macierzyństwa, zwłaszcza w wypadku małoletnich matek.	
Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2013 – 2020 (Uchwała Nr 1345/274/13 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 22 lipca 2013 r.)	
Misja	Mieszkańcy Mazowsza tworzą społeczność lokalne, których aktywność bazuje na odpowiedzialności, godności, pręży i partnerskich relacjach służących zrównoważonemu rozwojowi i podnoszeniu jakości życia.
Cel ogólny	Ekonomia Społeczna jest integralnym elementem życia społeczno-gospodarczego regionu opartego na zasadach międzysektorowego partnerstwa i świadomości wspólnych celów. Zapewniona jest swoboda realizacji różnorodnych inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej oraz niezbędne i adekwatne wsparcie dla ich prowadzenia.
Cele szczegółowe	<ul style="list-style-type: none"> – Ekonomia społeczna jest obecna w świadomości mieszkańców Mazowsza i stanowi ważne narzędzie w budowaniu spójności społecznej. – Skuteczne i trwałe podmioty ekonomii społecznej na Mazowszu. – Funkcjonuje kompleksowy, spójny system wsparcia ekonomii społecznej na Mazowszu. – Instytucje publiczne na zasadach partnerstwa efektywnie wspierają rozwój ekonomii społecznej. – Społecznie odpowiedzialny biznes na Mazowszu.
Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017 – 2020	
Misja	Ograniczenie używania narkotyków oraz środków zastępczych (tzw. „dopalacze”) i związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych.

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
<p align="center">Obszar: Profilaktyka, informacja, edukacja</p> <p>Cel główny obszaru: Zmniejszenie popytu na narkotyki i środki zastępcze w województwie mazowieckim.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz umiejętności specjalistów z obszaru profilaktyki na temat zagrożeń i problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz możliwości zapobiegania zjawisku. – Podnoszenie wiedzy i umiejętności osób zajmujących się przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez organizację szkoleń i konferencji. – Wspieranie rozwoju i wdrażania programów profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania narkomanii. 	
<p align="center">Obszar: Leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna</p> <p>Cel główny obszaru: Poprawa jakości życia osób używających narkotyki szkodliwie i osób uzależnionych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie programów leczenia, rehabilitacji, redukcji szkód i reintegracji społecznej osób używających szkodliwie i uzależnionych od narkotyków. 	
<p align="center">Obszar: Badania i monitoring</p> <p>Cel główny obszaru: Wsparcie analityczne realizacji WPPN poprzez prowadzenie badań oraz monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i przebiegu programu.</p> <p>Cel szczegółowy: Rozwijanie monitorowania zjawiska narkotyków i narkomanii na poziomie wojewódzkim i lokalnym.</p>	
<p align="center">Obszar: Współpraca międzynarodowa i krajowa</p> <p>Cel główny obszaru: Wspieranie działań wojewódzkich w ramach współpracy międzynarodowej i krajowej</p> <p>Cel szczegółowy: Wspieranie działań wojewódzkich w ramach współpracy międzynarodowej i krajowej</p>	
<p>Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017 - 2020</p>	
Misja	Wzmocnienie działań regionalnych w województwie mazowieckim, w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.
<p align="center">OBSZAR: Profilaktyka i edukacja społeczna</p> <p>Cel szczegółowy: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	
<p align="center">OBSZAR: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie</p> <p>Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p>	
<p align="center">OBSZAR: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc</p> <p>Cel szczegółowy: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.</p>	
<p align="center">OBSZAR: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>Cel szczegółowy: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.</p>	
<p>Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016 – 2020 (Uchwała Nr 723/152/2016 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 17 maja 2016 r.)</p>	
Cel strategiczny	Podniesienie jakości działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
<p align="center">Obszar 1: Profilaktyka problemów alkoholowych oraz pomoc rodzinom z problemem alkoholowym, w tym przeciwdziałanie przemocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości i wsparcie programów oraz działań profilaktycznych adresowych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych ze szczególnym uwzględnieniem programów opartych na dowodach naukowych. – Zwiększenie pomocy rodzinom z problemem alkoholowym, w tym przeciwdziałanie przemocy. 	
<p align="center">Obszar 2. Współpraca z gminami oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości działań samorządów gminnych w zakresie realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. – Zwiększenie jakości współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie mazowieckim. – Ograniczenie zjawiska nietrzeźwości w ruchu drogowym. 	
<p align="center">Obszar 3. Leczenie, rehabilitacja i reintegracja osób uzależnionych od alkoholu, pijących szkodliwie oraz osób współuzależnionych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie dostępności do leczenia odwykowego i zapewnienie lepszej pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym, pijącym szkodliwie oraz członkom ich rodzin. 	

Wyszczególnienie	Cele uszczegółowione
-	Rozwój wsparcia w zakresie rehabilitacji oraz reintegracji dla osób uzależnionych od alkoholu.
Obszar 4. Badania i monitoring problemów alkoholowych.	
-	Monitorowanie i analiza zjawisk związanych z problemami alkoholowymi na Mazowszu.

Tabela 5. Cele polityki powiatu otwockiego (opracowanie własne)

Cele strategiczne	Cele szczegółowe / operacyjne
Strategia Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2014-2020 (Uchwała Nr 296/XXXIX/14 z dnia 23 października 2014)	
Cel główny	Wielofunkcyjny rozwój powiatu
Cel strategiczny Wspieranie integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - Dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców. - Podejmowanie działań na rzecz współpracy międzysektorowej.
Cel strategiczny Zdemontowanie obszaru powiatu	<ul style="list-style-type: none"> - Określenie pasm aktywności gospodarczej. ‘ - Kreowanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.

Tabela 6. Cele polityki Gminy Otwock (opracowanie własne)

Cele strategiczne	Cele szczegółowe / operacyjne
Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2019	
Strategicznym celem Programu jest ograniczenie w Mieście występowania uzależnień, nadużywania alkoholu, używania innych środków psychoaktywnych oraz negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania oraz uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, a także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.	
<ol style="list-style-type: none"> 1) ograniczenie skali występowania ryzykownych zachowań u dzieci i młodzieży poprzez realizację działań profilaktycznych, 2) zapewnienie pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i postrehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy, 3) modyfikacja postaw społecznych wobec niepożądanych zjawisk poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 4) zapewnienie kompleksowej oferty pomocowej poprzez wspomaganie działalności instytucji, organizacji oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, innych uzależnień oraz przemocy domowej, 5) ograniczenie naruszania prawa i modyfikacja postaw społecznych wobec naruszeń przepisów określonych w art. 13¹ (reklama i promocja napojów alkoholowych) i art. 15 (m.in. zakaz sprzedaży napojów alkoholowych osobom do 18 lat) ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi, 6) ograniczanie dostępności alkoholu uwzględniane przy przygotowaniu projektu prawa miejscowego w oparciu o art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi, 7) poszerzanie kompetencji pracowników oświaty, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, wymiaru sprawiedliwości, członków Miejskiej Komisji w zakresie oddziaływań profilaktycznych, znajomości prawa, podejmowania interwencji w sytuacjach problemowych oraz umiejętności psychospołecznych, 8) wsparcie działań służących ograniczeniu występowania zjawiska kierowania pojazdami w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem innych środków psychoaktywnych. 	

4. System pomocy społecznej w regionie

4.1. Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku (OPS) realizuje zadania własne zgodnie z wymogami określonymi przez przepisy prawa stosownie do zaleceń Prezydenta Otwocka, a zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na mocy przepisów prawnych i ustaleń Wojewody Mazowieckiego.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków: budżetu miasta (realizacja zadań własnych), dotacji budżetu państwa (realizacja zadań zleconych) i dotacji budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań własnych.

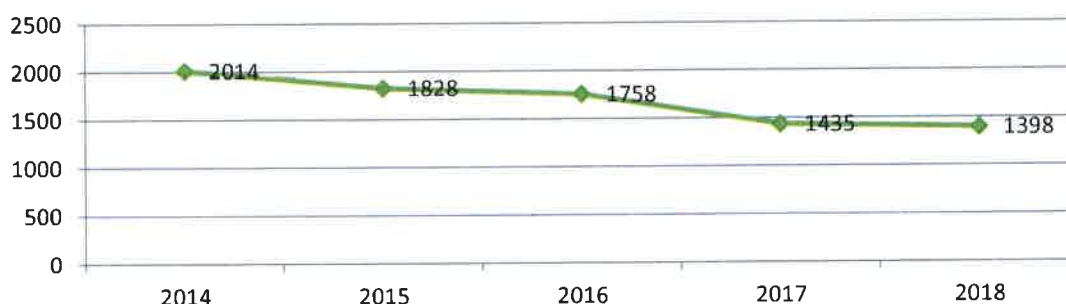
Oprócz wsparcia finansowego i rzeczowego Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku udziela pomocy w zakresie poradnictwa w rozwiązywaniu problemów życiowych mieszkańców oraz:

- interweniuje w sprawach przemocy w rodzinie, zaobserwowanych zjawiskach uzależnień i innych patologii w rodzinie,
- kieruje osoby do: Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, Domów Pomocy Społecznej, schronisk, noclegowni i innych specjalistycznych placówek,
- organizuje pomoc w leczeniu dla osób chorych, niepełnosprawnych i uzależnionych,
- pomaga mieszkańcom w załatwianiu spraw sądowych np. egzekwowania alimentów,
- prowadzi tzw. pracę socjalną (działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie).

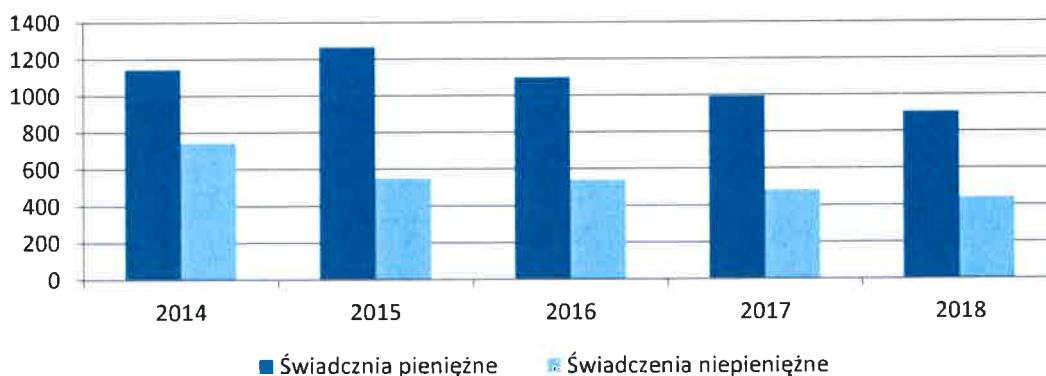
Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	2014	1828	1758	1435	1398
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	1727	1622	1474	1294	1210
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	1261	1200	1141	1209	1167
Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie	2383	2193	1958	1964	1911
Liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne	1144	1264	1098	992	906
Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne	744	550	539	482	439

Wykres 6. Tendencja liczby osób ko korzystających z pomocy OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)

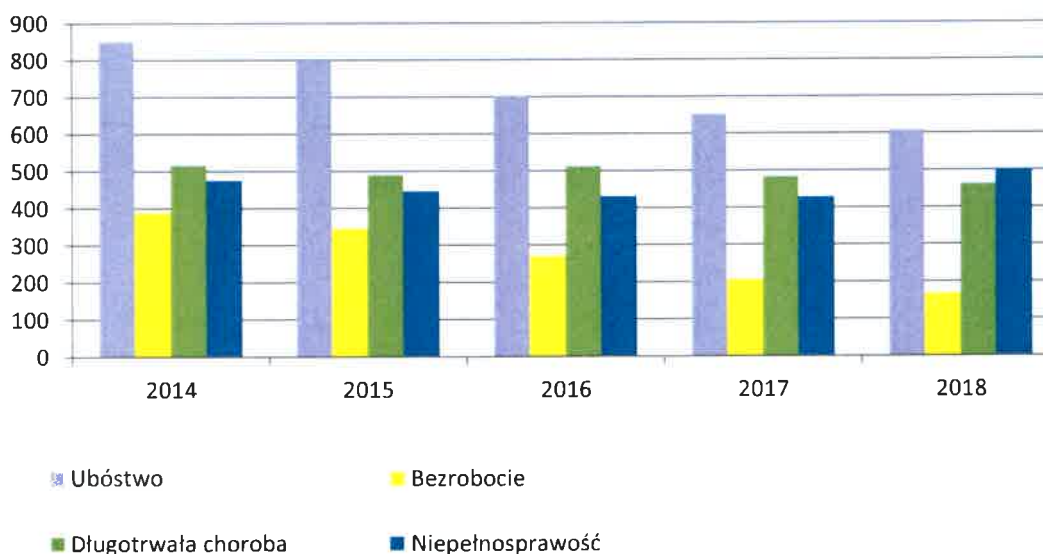
Wykres 7. Liczba osób według rodzajów przyznania świadczeń z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Tabela 8. Liczba rodzin, które uzyskały pomoc z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Powody udzielenia pomocy i wsparcia					
Ubóstwo	851	801	701	652	608
Potrzeba ochrony macierzyństwa	154	143	98	88	148
Bezrobocie	390	348	272	208	169
Niepełnosprawność	475	445	430	428	378
Długotrwała lub ciężka choroba	516	490	512	483	463
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	37	48	48	35	55
Alkoholizm	41	68	52	39	37
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	22	30	25	24	18
Bezdomność	30	43	37	33	20
Usługi pomocy społecznej					
Praca socjalna	589	475	832	837	936
Usługi opiekuńcze	241	222	228	223	231

Wykres 8. Główne powody przyznania pomocy społecznej przez OPS w Otwocku w latach 2014-2018

Najwięcej świadczeń przyznawane jest z powodu ubóstwa, choć ich liczba stale maleje. Rosną natomiast świadczenia wypłacane z powodu niepełnosprawności – jest to trend ogólnopolski. Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku współpracuje głównie z:

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w ramach realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej,
- Centrum Interwencji Kryzysowej „Dom Otwartych Serc” Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej w zakresie wspierania ofiar przemocy w rodzinie, osób doświadczające różnorodnych sytuacji kryzysowych, takich jak bezdomność, uzależnienia, utrata pracy,
- Fundacją Konstruktynego Rozwoju w Otwocku – w zakresie kierowania osób do skorzystania z bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej, terapii rodzinnej, warsztatów umiejętności rodzicielskiej,
- Polskim Czerwonym Krzyżem w Otwocku w zakresie kierowania osób do skorzystania z bezpłatnej pomocy prawnej oraz pomocy rzeczowej (odzież, pościel, koce, obuwie),
- Towarzystwem Przyjaciół Dzieci – w zakresie kierowania do skorzystania z pomocy - dofinansowania/sfinansowania kolonii dla dzieci, ferii zimowych,
- Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia" w Warszawie w zakresie kierowania osób do skorzystania z bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej, programów dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie, programów edukacyjno profilaktycznych.

Kadra OPS w Otwocku liczyła 53 osoby (dane za rok 2018) w tym: kadra kierownicza 2 osoby, pracownicy socjalni 25 osób, pozostali pracownicy 26 osób. Spośród zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej pracowników 46 posiada wykształcenie wyższe, 7 wykształcenie średnie, specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 11 pracowników socjalnych. Ponadto 2 osoby posiadają specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

4.2. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną na terenie Otwocka

Tabela 9. Instytucje pomocy społecznej, bezpieczeństwa i opieki prawnej w regionie (opracowanie własne)

Pełna nazwa organizacji	Podstawowe obszary działań organizacji	Adres
Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie	Wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna, powołana w celu realizacji zadań Samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej.	ul. Nowogrodzka 62A 02-002 Warszawa
Starostwo Powiatowe w Otwocku	Główna jednostka administracji samorządowej powiatu.	ul. Górna 13 05-400 Otwock
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku	Pomoc społeczna dla mieszkańców powiatu.	ul. Komunardów 10 05-402 Otwock
Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku	Pomoc społeczna i socjalna dla mieszkańców gminy.	ul. Sosnowa 4 05-400 Otwock
Komenda Powiatowa Policji w Otwocku	Czuwanie nad bezpieczeństwem mieszkańców powiatu.	ul. Kazimierza Pułaskiego 7A 05-402 Otwock
Sąd Rejonowy w Otwocku	Orzecznictwo sądowe.	ul. Armii Krajowej 2 05-400 Otwock
Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku	Pośrednictwo pracy.	ul. Górna 11 05-400 Otwock
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Otwocku	Działania profilaktyczne, diagnostyczne, terapeutyczne, doradcze i konsultacyjne dla dzieci i młodzieży.	ul. Majowa 17 05-402 Otwock
Centrum Interwencji Kryzysowej „Dom Otwartych Serc” Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej	Placówka wspiera osoby dotknięte problemem przemocy, osoby doświadczające różnorodnych sytuacji kryzysowych: bezdomności, uzależnienia i utraty pracy. Caritas prowadzi hostel.	ul Tadeusza 22 05-400 Otwock

Pełna nazwa organizacji	Podstawowe obszary działań organizacji	Adres
Dom Pomocy Społecznej	Placówka stałego pobytu dla osób przewlekle somatycznie chorych.	ul. Konopnickiej 17 05-400 Otwock
Dom Pomocy Społecznej Wrzos		ul. Zagłoby 8 05-400 Otwock
Dom Pomocy Społecznej Feniks		ul. Moniuszki 30 05-400 Otwock
Środowiskowy Dom Samopomocy	Placówka dziennego pobytu dla osób przewlekle psychicznie chorych.	ul. Kazimierza Pułaskiego 5 05-402 Otwock
Dom dla Dzieci	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizującego dla dzieci z terenu powiatu. Placówka składa się z 3 domów.	ul. Myśliwska 2 ul. Cieszyńska 9 ul. Prądyńskiego 1 05-400 Otwock
Warsztat Terapii Zajęciowej	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych powyżej 18 roku życia, w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.	ul. Moniuszki 41 05-400 Otwock

5. Diagnoza problemów społecznych Miasta Otwocka

5.1. Sytuacja materialna rodzin

Ubóstwo

Ubóstwo oznacza stan, kiedy jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie niezbędnych potrzeb. Do potrzeb podstawowych, poza wyżywieniem należą: ubranie, mieszkanie, ochrona zdrowia, wykształcenie.

Brak wystarczających środków do życia jest problemem na terenie gminy, który dotyczy głównie tych rodzin, w których „dziedziczy” się pewne zachowania i wzorce, niekorzystne dla rozwoju społecznego. Ubóstwo występuje tu wielopokoleniowo, problemy są skumulowane, postawy mieszkańców charakteryzują się roszczeniowością i brakiem odpowiedzialności. Problem ubóstwa dotyczy głównie rodzin nie posiadających żadnego źródła utrzymania oraz możliwości poprawy swojej sytuacji ze względu na wiek lub niepełnosprawność czy chorobę. Osoby te otrzymują z Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku zasiłki stałe. Tego rodzaju pomoc przyznawana jest na podstawie informacji o dochodach z Urzędu Skarbowego, zaświadczeniach o osiągniętych dochodach, odcinków rent i emerytur oraz oświadczeniach. Liczba osób pobierających świadczenie z powodu ubóstwa maleje, nadal jest jednak głównym świadczeniem wypłacanym w OPS w Otwocku.

Tabela 10. Liczba rodzin i osób z terenu Gminy Otwock objętych pomocą OPS z powodu ubóstwa w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin ogółem	851	801	701	652	608
Liczba osób w rodzinach	1731	1539	1239	1071	964

Powyższe dane wykazują liczbę rodzin o dochodach poniżej kryterium dochodowego, czyli poniżej 701 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 528 zł na osobę w rodzinie (wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 roku w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1358). Niemniej jednak nie odzwierciedlają one faktycznej liczby osób ubogich w gminie. Wiele świadczeń może być zakwalifikowanych do innego kryterium, ponieważ

spowodowane jest różnymi czynnikami, np. bezrobociem, bezradnością w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego czy alkoholizmem członka rodziny. Ponadto nie wszystkie rodziny żyjące poniżej minimum socjalnego zgłaszają się po pomoc z różnych przyczyn np. niewiedzy czy wstydu.

Część osób, głównie młodszych próbuje przezwyciężyć trudności finansowe i decyduje się na wyjazd do pracy. Gorzej przedstawia się sytuacja wśród osób powyżej 50 roku życia i osób starszych, które nie mają pracy ani emerytury.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku realizuje wieloletni program rządowy „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 (finansowany przy współudziale środków Wojewody Mazowieckiego), który zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gminy w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej.

OPS w Otwocku wypłaca ponadto także:

- dodatki mieszkaniowe: w 2017 r. dla 411 gospodarstw domowych, w 2018 – dla 367,
- dodatki energetyczne w 2017 dla 79 gospodarstw, a 2018 dla 76.

Pomoc dla osób ubogich z jednej strony powinna zabezpieczać ich byt, natomiast z drugiej powinna motywować ich do podejmowania działań zmierzających do poprawy warunków swego życia, co w dalszej kolejności może pozwolić na ograniczenie „dziedziczenia” biedy, niezwykle istotna jest identyfikacja źródeł dysfunkcji.

Lokalny rynek pracy i bezrobocie

Bezrobocie oznacza sytuację, w której brakuje pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania, deklarujących chęć podjęcia zatrudnienia. Osoby pozostające bez pracy nie wytwarzają żadnych produktów i nie uczestniczą w procesach pracy, natomiast uczestniczą w procesach podziału produktów wytwarzanych przez osoby pracujące. Sytuacja taka dla osób pozostających bez pracy w dłuższej perspektywie oznacza często utratę podmiotowości, statusu, prowadzi do innych niekorzystnych zjawisk np. ubóstwa.

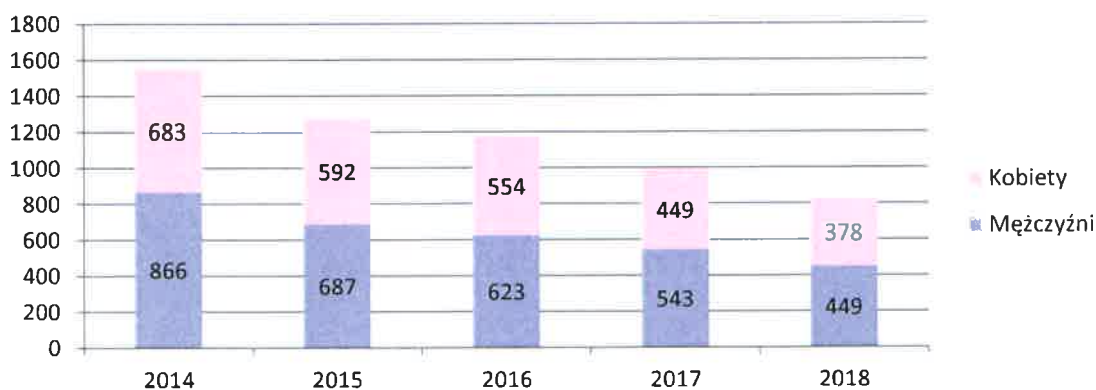
Analizę rynku pracy przeprowadzono przede wszystkim w oparciu o informacje o bezrobociu rejestrowym, liczbie osób aktywnych zawodowo oraz stopniu lokalnej aktywności ekonomicznej.

Według rejestrów Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku, w 2018 r. na terenie miasta Otwock zarejestrowanych było 827 osób bezrobotnych, w tym 449 mężczyzn i 378 kobiet. Stopa bezrobocia wynosi 4,1% ludności gminy w wieku produkcyjnym. Udział osób bezrobotnych z terenu gminy w ogóle mieszkańców powiatu otwockiego zarejestrowanych w PUP w Otwocku wynosił 41,2%.

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych i poziom bezrobocia w Gminie Otwock w latach 2014-2018 (Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku)

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018
Liczba osób bezrobotnych ogółem		1549	1279	1177	992	827
Procent osób bezrobotnych na terenie miasta w stosunku do osób bezrobotnych w powiecie		41,6	41,1	42,1	41,3	41,2
Stopa bezrobocia (%) powiatu otwockiego		8,4	6,9	6,0	4,9	4,1
w tym:	kobiety	683	592	554	449	378
	bez prawa do zasiłku	1308	1063	1023	855	705
	z prawem do zasiłku	241	216	154	137	122
	zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	152	111	89	44	34

Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych w Otwocku w latach 2014-2018

Według danych PUP w Otwocku największą liczbę bezrobotnych stanowią osoby:

- w wieku 35-44 lata – ponad 24,8%, 25-34 lata – 24,2% oraz w wieku powyżej 55 lat – 22,6%,
- z wykształceniem gimnazjalnym – 28,5 %, zasadniczym zawodowym – 21,9%,
- według czasu pozostawania bez pracy powyżej 12 miesięcy – 34,4%, od 1 do 3 miesięcy – 20,9%,
- według stażu pracy: osoby ze stażem do 5 lat pracy – 20,5%.

Tak, jak w przypadku ubóstwa, bezrobocie dotyczy głównie tych rodzin, gdzie zachowania roszczeniowe są dziedziczne, gdzie występują też inne patologie.

Pomocą dla osób bezrobotnych zajmuje się głównie Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku, gdzie osoby bezrobotne mogą korzystać z różnych form pomocy finansowanych z Funduszu Pracy. Są to:

- programy pasywne (zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia przedemerytalne, wcześniejsze emerytury finansowane przez ZUS),
- programy aktywne (pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych i zasiłki szkoleniowe, prace interwencyjne i roboty publiczne, aktywizacja zawodowa absolwentów, przygotowanie zawodowe młodocianych, pożyczki na tworzenie małych przedsiębiorstw, dopłaty dla pracodawców zatrudniających osoby bezrobotne.

Wiele rodzin pozbawionych podstawowych środków do życia, z racji braku pracy, zwraca się o pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku.

Tabela 12. Liczba osób i rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu występowania zjawiska bezrobocia w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	390	348	272	208	169
Liczba osób w rodzinach	889	786	598	417	320

Bezrobocie powoduje wiele negatywnych skutków nie tylko dla osoby pozostającej bez pracy ale również dla rodziny i lokalnej społeczności. Rozwiązanie problemu jakim jest bezrobocie wymaga podjęcia zintegrowanych działań wielu instytucji i organizacji zajmujących się kwestią bezrobocia. Współpraca może polegać np. na upowszechnianiu ofert pracy oraz informacji o usługach poradnictwa zawodowego, kursach czy szkoleniach dedykowanych osobom pozostającym bez pracy.

Bezdomność

Na terenie Otwocka OPS pomaga również osobom bezdomnym. Osobą bezdomną jest osoba, która nie posiada „miejsca spełniającego warunki mieszkalne, w którym mogłaby stale przebywać, ani możliwości lub chęci uzyskania takiego miejsca”. Pozbawienie człowieka domu oznacza w konsekwencji pozbawienie go bezpieczeństwa i możliwości zaspokojenia niezbędnych potrzeb, w tym także potrzeby własnego rozwoju.

Tabela 13. Liczba osób i rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu bezdomności w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	30	43	37	33	20
Liczba osób w rodzinach	30	51	43	33	20

Osoby nieposiadające miejsca zamieszkania mogą liczyć na pomoc OPS w kierowaniu ich do instytucji poza terenem gminy.

Warunki mieszkaniowe

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), stan na koniec 2018 r., na terenie Gminy Otwock znajdowało się 7 265 budynków mieszkalnych, w których znajdowało się 19 579 mieszkań (68 143 izby) o łącznej powierzchni użytkowej 1 299 519 m². Na jedno mieszkanie o przeciętnej wielkości 66,4 m² przypada średnio 2,28 osoby, czyli na jedną osobę przypada 29 m².

O sytuacji mieszkaniowej świadczy również stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne. Wskaźniki przedstawiają się następująco:

- wyposażenie mieszkań w instalacje: wodociąg - 96%, łazienka – 89,9%, centralne ogrzewanie – 82,6%
- ludność korzystająca z instalacji; wodociąg – 69,4%, kanalizacja – 82,8%, sieć gazowa – 67,2%.

Tabela 14. Zasób mieszkaniowy Otwocka w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	1705	1635	1599	1599	1510
Liczba mieszkań socjalnych	145	137	145	157	163
Liczba oczekujących na przyznanie mieszkania socjalnego	67	66	74	70	75

Budownictwo indywidualne w gminie jest zróżnicowane a jego stan techniczny zależy od okresu wzniesienia, sposobu eksploatacji a także sytuacji finansowej właścicieli. W mieście jest stosunkowo dużo willi drewnianych, pozostałości po uzdrowskiej historii Otwocka z przełomu XIX i XX wieku.

5.2. Niepełnosprawność, choroba i starzenie się społeczeństwa

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych, czyli możliwości czynnego udziału w życiu społeczeństwa z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu danej osoby, powodującej przede wszystkim niezdolność do pracy.

Niepełnosprawność członka rodziny może prowadzić do pogorszenia kondycji finansowej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową. Sytuacja taka spowodowana jest dużymi wydatkami na leczenie i rehabilitację oraz na inne świadczenia będące udziałem rodzin. Osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności mogą ubiegać się o świadczenia z pomocy społecznej.

Tabela 15. Liczba rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu występowania niepełnosprawności w rodzinie w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	475	445	430	428	398
Liczba osób w rodzinach	739	679	628	666	573

Tabela 16. Usługi opiekuńcze i świadczenia pielęgnacyjne wypłacane przez OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Zasiłek pielęgnacyjny ogółem	7 834	7 967	8 016	8 344	8 529
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	2 017	2 123	2 332	2 497	2 606
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu nie	2 206	2 224	2 077	2 254	2 384
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby powyżej 75 roku życia	405	401	371	341	356
Świadczeni pielęgnacyjne	3 206	3 219	3 236	3 252	3 183
Specjalny zasiłek opiekuńczy	921	935	1 002	1 135	1 314

W Otwocku wśród osób niepełnosprawnych są osoby upośledzone umysłowo i ruchowo na skutek wady wrodzonej oraz osoby, które nabyły wadę w skutek choroby lub wypadku. Coraz więcej jest także osób nieletnich, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne mają różnorodne problemy społeczne związane ze swoją niepełnosprawnością. Są to m.in.: problemy ze swobodnym poruszaniem się, dostępem do służby zdrowia, rehabilitacji, świadczeń, dostępem do rynku pracy, niemożnością edukacji na miarę swoich możliwości i predyspozycji (bariery architektoniczne w mieszkaniach i budynkach użyteczności publicznej, brak środków komunikacji) itp. Są to bariery, które nie tylko utrudniają ale wręcz uniemożliwiają osobom borykającym się z niepełnosprawnością uczestnictwo w normalnym życiu.

Głównymi problemami związanymi z bezrobociem niepełnosprawnych są: niższa atrakcyjność osoby niepełnosprawnej na rynku pracy, niedobór stanowisk pracy dla osób z niektórymi schorzeniami (brak zakładów pracy chronionej), niskie wykształcenie i kwalifikacje.

Dość poważny problem dla osób niepełnosprawnych stanowią czynniki psychologiczne i społeczne – trudność w akceptacji własnej osoby i schorzeń, brak zrozumienia ze strony otoczenia.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje program „Usługi Opiekuńcze dla Osób Niepełnosprawnych” - edycja 2019, polegający na wsparciu finansowym w zakresie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osobom niepełnosprawnym w wieku do 75 roku życia.

OPS w Otwocku od lipca 2019 roku prowadzi specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorych psychicznie w ich środowisku domowym. Usługi świadczone są przez profesjonalnych terapeutów dla dzieci autystycznych (objętych pomocą 16 dzieci) i osób dorosłych (8 osób) według wskazania od 6 do 8 godzin tygodniowo.

Poza pomocą OPS, osoby niepełnosprawne mogą liczyć na świadczenia i pomoc Powiatowego Centrum pomocy Rodzinie w Otwocku, które pośredniczy pomiędzy osobą niepełnosprawną a Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). W kompetencjach PFRON znajdują się m.in. zadania: rozdysponowanie środków, likwidacja barier funkcjonalnych, zaopatrzenie z sprzęt rehabilitacyjny i przedmioty ortopedyczne, organizacja warsztatów terapii zajęciowej, organizacja staży i przygotowania zawodowego, zwrot kosztów tworzenia nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje Program „Opieka wytchnieniowa” tj. świadczenie usług opieki wytchnieniowej poprzez zapewnienie członkom rodziny i opiekunom dzieci oraz osób niepełnosprawnych możliwości skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, a także wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki.

Dla ograniczenia występowania choćby części problemów z jakimi zmagają się osoby niepełnosprawne, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych. Mogą one dotyczyć m.in.:

- zwiększania integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym,
- likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych, komunikacyjnych.

Długotrwała lub ciężka choroba

Ciężka, długotrwała choroba jest jedną z częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej zarówno osoby, której ona dotyczy jak również rodziny. Osoby przewlekle lub ciężko chore napotykać na podobne problemy jak osoby niepełnosprawne, ponieważ najczęściej nie są w stanie aktywnie uczestniczyć w normalnym życiu, mogą także pozostawać bezrobotne – ze względu na stan zdrowia nie mogą ubiegać się i podejmować pracy (ludzie w wieku produkcyjnym) lub przebywają na rencie czy emeryturze (osoby starsze). Ciężka lub długotrwała choroba ma zasadniczy wpływ na sytuację materialną rodzin osób chorych gdyż wiąże się z ponoszeniem wysokich kosztów leczenia, dlatego też często występują o pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 17. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu występowania długotrwałej choroby w rodzinie w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	516	490	512	483	463
Liczba osób w rodzinach	796	752	741	680	644

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym realizowanych przez gminę należy świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Pomoc przysługuje z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagających pomocy innych osób.

Aktualnie problemem są również choroby cywilizacyjne, dotykające najczęściej ludzi młodych i w średnim wieku. Problemem wśród dzieci i młodzieży są choroby związane z otyłością i choroby układu pokarmowego, krążenia. Coraz częściej młodzież wymaga specjalistycznej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej w związku z występowaniem zaburzeń psychicznych, np.: bulimią, anoreksją, depresją.

Problem starzenia się społeczeństwa

Przy powszechnym zjawisku starzenia się społeczeństwa, problem opieki nad osobami starszymi staje się coraz poważniejszy. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób całkowicie samotnych. Seniorzy, tak jak każda grupa społeczna mają indywidualne potrzeby, które trzeba diagnozować i dostosowywać politykę społeczną w tym zakresie, aby jak najwięcej tych potrzeb było możliwych do zaspokojenia. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia, które zapewni im jak najdłuższe utrzymanie we własnym środowisku. Nie można jednak koncentrować się jedynie na zabezpieczeniu ich podstawowych potrzeb egzystencjalno – bytowych, trzeba również zwrócić uwagę na potrzeby psychospołeczne seniorów. Osobom takim należy zagwarantować dostępność do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych oraz intelektualnych i zdrowotnych.

Procesu starzenia się społeczeństwa nie można zatrzymać, ale można podjąć próbę włączenia osób starszych do życia społecznego. Aktywność społeczna jest czynnikiem, który najskuteczniej zapobiega wycofywaniu się z życia i zapewnia samodzielność. Z uwagi na postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności, działania gminy powinny być nakierowane na zapewnienie usług opiekuńczych dla osób starszych przewlekle chorych w miejscu zamieszkania. Świadczenie tego rodzaju pomocy pozwoli na utrzymanie osoby starszej i/lub chorej w jej dotychczasowym środowisku.

OPS w Otwocku w roku 2018 opłacił pobyt w domach pomocy społecznej dla 85 osób starszych i przewlekle chorych.

W Otwocku została reaktywowana Miejska Rada Seniorów, której celem jest działanie na rzecz integracji otwockiego środowiska osób starszych poprzez wspieranie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, w uczestnictwie w kulturze, sporcie i rekreacji oraz rozwiązywanie problemów życia codziennego tej grupy społecznej.

W mieście funkcjonują trzy osiedlowe kluby seniora: „Perła” OSM, „Batory” Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej i „Smok”. Brakuje dziennego klubu, który prowadziłby działalność codzienną, a nie okazjonalną.

5.3. Problemy uzależnień

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku monitoruje zjawiska związane z uzależnieniem od narkotyków i alkoholu: przygotowuje wywiady środowiskowe, udziela rodzinom z problemem uzależnień pomocy psychospołecznej, prawnej i materialnej.

Alkoholizm

Alkoholizm jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych w kraju. Jest on tym bardziej poważny, gdyż większość osób nadużywających alkoholu nie poddaje się leczeniu

a część z nich nie zdaje sobie sprawy z choroby alkoholowej. Nadużywanie alkoholu powoduje nie tylko szkody dla zdrowia pijącego ale jest także przyczyną pojawienia się zachowań powodujących szkodliwe następstwa natury emocjonalnej i finansowej na poziomie rodziny i społeczeństwa. Osoba nadużywająca alkoholu dostarcza swoim bliskim wielu niepotrzebnych problemów życiowych, emocjonalnych i finansowych.

Problem nadużywania alkoholu jest widoczny na terenie gminy – dotyczy on wielu rodzin. Występują również objawy przemocy domowej związanej z nadużywaniem alkoholu. Szczególnie niepokojące jest zjawisko spożywania alkoholu przez osoby nieletnie.

Liczba osób otrzymujących świadczenie z powodu uzależnienia od alkoholu nie jest miarodajnym wskaźnikiem skali zjawiska - rodziny z problemem alkoholizmu mogą otrzymywać świadczenia z innych powodów, lub też mogą znajdować się powyżej kryterium dochodowego, według którego przyznaje się pomoc społeczną. Nadużywanie alkoholu w niektórych domach to problem codzienny, w innych ma charakter sporadyczny, okazyjny. Uzależnienie jest też powodem występowania w rodzinach innych dysfunkcji.

Tabela 18. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z powodu występowania zdiagnozowanego zjawiska alkoholizmu z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	41	68	52	39	37
Liczba osób w rodzinach	88	85	79	53	58

Według informacji OPS w Otwocku (stan na koniec 2018 r.), na terenie gminy funkcjonuje łącznie 265 punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, z czego 195 sprzedaje alkohol do spożycia poza miejscem sprzedaży a 70 punktów w miejscu spożycia.

W Gminie Otwock sprawami osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin zajmuje się Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Otwocku. Podstawowym zadaniem KRPA jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. W skład KRPA wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Merytoryczny nadzór nad pracami GKRPA sprawuje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Podstawowe zadania GKRPA i działania zawarte są w uchwalanym corocznie „Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”. Realizatorem Programu jest Miasto Otwock, które realizuje zadania publiczne z zakresu ograniczenia występowania uzależnień, nadużywania alkoholu oraz towarzyszących im negatywnych zjawisk. W zależności od celu i rodzaju zadania, ściśle współpracuje z instytucjami, organizacjami i innymi jednostkami, w kompetencjach których znajduje się profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, m.in.:

- gminnymi jednostkami oświatowymi w zakresie statutowych działań realizowanych na podstawie programów wychowawczych i profilaktycznych,
- Komendą Powiatową Policji w Otwocku,
- organizacjami pozarządowymi i kościołami prowadzącymi statutowe działania na rzecz dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- placówkami służby zdrowia.

Profilaktyka antyalkoholowa na terenie gminy jest szeroko realizowana, głównie w placówkach oświatowych. Głównym celem prowadzenia programów profilaktycznych przeciw uzależnieniom oraz z innych dziedzin życia społecznego jest kształtowanie postaw

promujących zdrowy i higieniczny tryb życia, nie uleganie negatywnym wpływom środowiska oraz wykształcenie nawyku odmowy i niezgody na postępowania niewłaściwe.

Dla ograniczenia zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu wskazane jest:

- upowszechnianie wśród lokalnej społeczności zdrowego trybu życia,
- rozpowszechnianie wiadomości na temat problemu alkoholowego,
- wspieranie rozwoju dzieci i rodzin, w których występuje problem alkoholizmu,
- stworzenie możliwości korzystania z pomocy terapeutycznej osób uzależnionych.

Od września 2013 roku w ramach prowadzenia Placówki Profilaktycznej w Otwocku Fundacja przeprowadziła zajęcia edukacyjne dla 310 rodziców uczniów z Otwockich szkół. Dodatkowo zostało zrealizowane w latach 2017 i 2018, 100 godzinne szkolenie pt. „Edukator Profilaktyki Uzależnień” dla ponad 200 osób zajmujących się profilaktyką uzależnień i pracą z młodzieżą. W 2019 r. realizowana jest kolejna edycja szkolenia dla 90 osób, a także II stopień szkolenia dla 60 osób. Szkolenia zostały zrealizowane dzięki wsparciu i środkom z Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej.

Narkomania

Narkomania jest poważną chorobą cywilizacyjną, podobnie jak inne uzależnienia i pozostaje w całkowitej sprzeczności ze zdrowym stylem życia. Narkomania jest nałogiem, czyli wyuczonym i utrwalonym szkodliwym przyzwyczajeniem zażywania środków odurzających – substancji psychoaktywnych – które powodują poważne następstwa zdrowotne oraz zakłócenia życia społecznego.

W okresie analizy OPS w Otwocku udzielał pomocy z tytułu uzależnienia od narkotyków dla kilku osób, niemniej jednak nie należy zakładać iż problem zażywania narkotyków lub substancji psychoaktywnych nie istnieje.

Tabela 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z powodu występowania zdiagnozowanego zjawiska narkomani z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	2	4	5	6	11
Liczba osób w rodzinach	2	6	7	7	12

Według informacji z Komendy Powiatowej Policji w Otwocku w roku 2018 odnotowano 97 przypadków zatrzymania osób posiadających małą ilość narkotyków.

Niezwykle ważną rolę w zwalczaniu narkomanii odgrywa edukacja, która uświadamia zagrożenie, a przede wszystkim kształtuje właściwe postawy.

W placówkach oświatowych realizuje się szkolne programy profilaktyczne podczas zajęć wychowawczych, plastycznych, humanistycznych, sportowych. Zajęcia dotyczą profilaktyki wszelkich uzależnień: nikotynowych, alkoholowych i narkotykowych. Realizacja programów profilaktycznych ma na celu kształtowanie właściwych postaw i zachowań obywatelskich młodych osób, przygotowanie ich do życia w rodzinie i we współczesnym świecie oraz:

- wdrażanie dbałości o własne prawa i poszanowanie praw innych, troskę o bezpieczeństwo w każdej sytuacji życiowej,
- propagowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i zdrowego stylu życia,
- kształcenie woli ucznia i zaspakajanie potrzeby przeżywania sukcesów,
- kształtowanie środowiska sprzyjającego uczeniu się (rozwijanie motywacji uczniów jako jednej z najważniejszych sił ukierunkowujących działania uczniów),

- wspieranie rozwoju fizycznego i zdrowotnego oraz rozwoju intelektualnego i psychicznego ucznia.

Ważnym elementem realizacji takich działań jest stała pedagogizacja rodziców – uświadamiania im zagrożeń, jakie niesie wiek dojrzewania oraz zagrożeń środowiska.

Mimo, że problem narkotykowy nie jest postrzegany jako jedno z najważniejszych zagrożeń w mieście, to najprawdopodobniej jest on obecny.

5.4. Sytuacja rodziny

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych

Znaczną część beneficjentów pomocy społecznej stanowią rodziny, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze. Są to rodziny, które m.in.:

- mają trudności z zaspokojeniem podstawowych potrzeb dzieci,
- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami,
- ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną nie potrafią załatwić swoich spraw.

Najczęściej problemy rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączą się z innymi dysfunkcjami np. uzależnieniem, przemocą domową, problemami w pełnieniu ról rodzicielskich, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Pomoc społeczna w zakresie bezradności opiekuńczo-wychowawczej polega na wyłancaniu zasiłków dla rodzin, gdzie występują problemy nie koniecznie dysfunkcyjne, ale i problemy finansowe np. z zagwarantowaniem właściwego wyżywienia, zakupem podręczników i pomocy szkolnych.

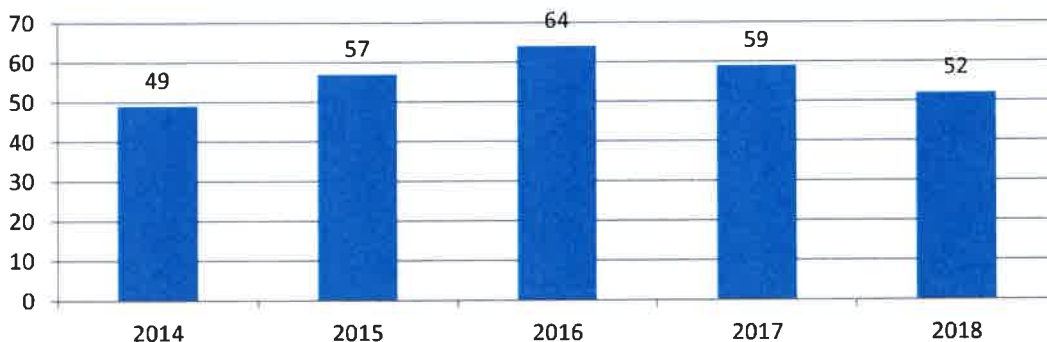
Tabela 20. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	37	48	48	35	55
Liczba osób w rodzinach	151	166	147	117	175

Pracownicy OPS w Otwocku monitorują sytuację w rodzinach dysfunkcyjnych. W Otwocku działają jednostki do zapobiegania kryzysom w środowisku rodzinnym - są to: Zespół Interdyscyplinarny do Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Komisja Rozwłazywania Problemów Alkoholowych wraz z podzespołami problemowymi.

Aktualnie w OPS zatrudnionych jest 4 asystentów rodziny, którzy wspierają 52 rodziny w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Wykres 10. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Rolą asystenta jest przede wszystkim udzielanie wsparcia i aktywizacja rodziny poprzez zwiększenie jej wpływu na własne życie, pomoc w przewyżnianiu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Praca asystenta ma doprowadzić do tego, aby rodzina odzyskała podmiotowość i wiarę we własne możliwości. Asystent prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania, za jej zgodą.

Ochrona macierzyństwa i wielodzietności

Ochrona macierzyństwa oraz pomoc dla rodzin wielodzietnych jest jednym z ważniejszych zadań pomocy społecznej. Z uwagi na występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych (ujemny przyrost naturalny) i gospodarczych (zmiany statusu materialnego) rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna być objęta szczególną ochroną państwa.

Świadczenia rodzinne wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku dominują w wypłacanych zasiłkach. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje rodzicom, jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka, jeśli rodzina nie przekracza minimum dochodowego:

- do ukończenia przez niego 18 roku życia,
- w okresie jego nauki, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia,
- do 24 roku życia, jeżeli nadal kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i posiada orzeczenie o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Tabela 21. Liczba rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	154	143	98	88	149

Tabela 22. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych z dodatkami, świadczeń alimentacyjnych z OPS w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych z dodatkami	757	721	819	919	1005
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	361	386	388	354	338
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	223	228	237	223	211

W dniu 1 kwietnia 2016 roku weszła w życie ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie wychowawcze przysługuje w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie. W roku 2018 OPS wypłacił świadczenia dla 4 316 dzieci.

W dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, określa ona uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny. W roku 2018 OPS wypłacił świadczenia dla 3 rodzin.

Miasto Otwock prowadzi Kartę Rodzina 3+, która ma na celu poprawę oraz promocję dietności poprzez wdrożenie programu ułatwiającego funkcjonowanie rodzinom. W ramach programu rodziny wielodzietne mogą liczyć na: bezpłatne przedszkole i żłobek, ulgi w opłatach za żywienie w szkołach podstawowych, ulgi w miejskich ośrodkach organizacyjnych i opłatach stałych za zajęcia dodatkowe.

Sieroctwo

Sieroctwo oznacza stan pozbawienia dzieci trwale lub okresowo szans wychowania we własnej rodzinie z uwagi na brak odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych. Dzieci, które nie mają możliwości wychowywania się w rodzinie, mają prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa.

Tabela 23. Liczba rodzin pobierających świadczenia z tytułu sieroctwa z OPS w Otwocku w latach 2014 – 2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	1	1	1	1	2
Liczba osób w rodzinach	1	1	1	1	7

W obecnych czasach sieroctwo występujące w wyniku rozbicia rodziny w większości przypadków jest wynikiem patologii społecznych – sierotami są dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych.

Dziećmi osieroconymi zajmuje się przede wszystkim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku. Na terenie miasta funkcjonuje Placówka opiekuńczo-wychowawcza Dom Dla Dzieci. Jest to placówka typu socjalizacyjnego, gdzie umieszczane są dzieci, których rodzice czasowo bądź trwale nie są w stanie sprawować opieki nad nimi ze względu na różnorodne problemy wewnątrzrodzinne. Placówka posiada 3 Domy, w których przebywa po 14 dzieci pod okiem wychowawców.

Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie oznacza jednorazowe lub powtarzające się umyślne działania na szkodę bliskiej osoby bądź też zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących.

Tabela 24. Liczba rodzin pobierających świadczenia z tytułu wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie z OPS w Otwocku w latach 2014 – 2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	19	13	9	15	12
Liczba osób w rodzinach	49	33	26	43	28

Według sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego w Otwocku w 2018 roku:

- wszczęto 94 procedury „Niebieskie Karty”,
- Zespół pracował także nad 70 procedurami wszczętymi w latach poprzednich,
- skierował do Centrum Interwencji Kryzysowej w Otwocku jedną rodzinę – łącznie 2 osoby,
- zakończył 92 procedury „Niebieskie Karty”, w tym: 70 procedur wobec rozstrzygnięcia o ustaniu przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy oraz 22 procedury wobec rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Od września 2013 roku Fundacja Konstruktywnego Rozwoju na zlecenie i w partnerstwie z Miastem Otwock prowadzi placówkę profilaktyczną dla mieszkańców Otwocka. Placówka udziela wsparcia w obszarze uzależnień i przemocy. Wszystkie formy pomocy są bezpłatne dla osób korzystających. Program placówki jest realizowany poprzez zadania merytoryczne:

- praca z rodzinami,
- prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego,
- realizacja szkoleń i superwizji dla osób pracujących w pomocy społecznej,
- prowadzenie wolontariatu.

W ramach pracy punktu zapewniamy stały dostęp do konsultacji, terapii i interwencji psychologicznych, specjalisty psychoterapii uzależnień i prawnika – adwokata w zakresie prawa rodzinnego. Od 2013 roku w ramach prowadzenia placówki profilaktycznej Fundacja udzieliła pomocy 1250 osobom z terenu Otwocka.

W 2018 r. z pomocy i konsultacji w PIK skorzystało łącznie 172 osoby, w tym:

- 123 osoby dorosłe i 49 osób poniżej 18 lat roku życia, 98 kobiet i 77 mężczyzn
- w zakresie problemów z uzależnieniami: 23 osoby z nadużywaniem alkoholu, 21 z używaniem narkotyków, 18 osób w obszarze uzależnień behawioralnych (hazard, komputer, Internet i inne) oraz 54 osoby z rodzin, w których trudna sytuacja związana jest z uzależnieniem członka rodziny,
- 122 osoby mające lub stwarzające trudności wychowawcze,
- 37 osób z doświadczeniem przemocy lub w związku z zachowaniami agresywnymi,
- 66 osób z innymi problemami, tj. profilaktyka uzależnień, zaburzenia psychiczne i zachowania, np. zaburzenia lękowe i osobowości, zaburzenia depresyjne i odżywiania oraz zaburzenia więzi i nerwicowe, ADHD, autoagresja, kryzysy związane z rozwodem, rozstaniem, żałobą, chorobą bliskiej osoby a także problemy szkolne czy stres.

W cyklach szkoleń dla profesjonalistów uczestniczyły ogółem 302 osoby.

5.5. Pozostałe problemy pomocy społecznej

Trudności w integracji osób posiadających status uchodźcy

Pomoc osobom posiadającym status uchodźcy jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanej przez powiat w ramach indywidualnego programu integracji (na którego realizację środki przekazuje wojewoda), który obejmuje m.in.: wypłatę świadczeń na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, specjalistyczne poradnictwo socjalne.

Ze środków OPS w Otwocku w latach 2014-2018 nie były wypłacane świadczenia dla osób posiadających status uchodźcy.

Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi

Z OPS w Otwocku w roku 2017 wypłacano zasiłek dla 1 osoby z powodu zaistnienia potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi. W pozostałych latach nie odnotowano popełniania tego rodzaju przestępstw na mieszkańcach gminy.

Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładów karnych

Osoby opuszczające zakłady karne są pod opieką Kuratora Sądowego, otrzymują pomoc społeczną, jeśli same zgłoszą się do Ośrodków Pomocy. Najczęstszą przyczyną otrzymywania zasiłku przez osoby, które opuściły zakład karny jest niemożność znalezienia pracy.

Tabela 25. Liczba osób pobierająca świadczenia z powodu występowania trudności po opuszczeniu zakładu karnego z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	22	30	25	24	18
Liczba osób w rodzinach	38	39	36	25	22

Wystąpienie zdarzenia losowego, sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej

Pomoc społeczna udzielana jest również w sytuacjach niezależnych od uwarunkowań społecznych, np.: w chwili wystąpienia sytuacji kryzysowej lub tragicznego w skutkach zdarzenia losowego, klęski żywiołowej. Najczęściej pomoc oferowana jest w formie pieniężnej lub rzeczowej.

Tabela 26. Liczba rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu wystąpienia zdarzenia losowego w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	4	9	16	12	7
Liczba osób w rodzinach	12	18	28	17	9

6. Podsumowanie sytuacji społecznej w Otwocku i analiza SWOT

6.1. Wnioski z diagnozy

Założeniem "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwock na lata 2020-2028" jest wypracowanie metod podniesienia standardu życia w gminie oraz skutecznego przeciwdziałania rozprzestrzenienia się niekorzystnych zjawisk społecznych.

Z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej w Mieście Otwock wynika:

- wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym i nasilający się problem ludzi starszych, brak systemowych rozwiązań starzejącego się społeczeństwa,
- znaczna liczba osób korzystających z pomocy OPS - ogółem 1398 osób w roku 2018,
- głównymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej w 2018 r. są: ubóstwo (608 rodzin), niepełnosprawność (398 rodzin), długotrwała choroba (463 rodziny), bezrobocie (169 rodzin),
- problemem jest brak zorganizowanej oferty czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz niewystarczająca dostępność do bazy kulturalnej, sportowej czy rekreacyjnej,
- brak systemowych rozwiązań na rzecz osób starszych oraz brak organizacji dbających o interesy środowisk seniorskich,
- OPS w Otwocku współpracuje z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej,
- działania władz miasta zmagają się do poprawy standardu życia mieszkańców i opierają się na zadaniach organizacyjnych (pomoc i doradztwo społeczne, zwiększenia

skuteczności podejmowanej pomocy społecznej poprzez szkolenia kadry, ułatwienia w dostępie do urzędów i instytucji, do usług bytowych, mieszkaniowych, intelektualnych, zdrowotnych i kulturalnych, itp.) oraz na zadaniach inwestycyjnych (np.: poprawie warunków lokalowych infrastruktury socjalnej)

- wszelkie działania gminy na polu społecznym mogą być przeprowadzone dzięki wykorzystaniu funduszy pomocowych z Unii Europejskiej.

6.2. Analiza SWOT

Dla podsumowania aktualnej sytuacji społecznej w Mieście Otwock przeprowadzono następującą analizę:

Tabela 27. Analiza SWOT dla sytuacji społecznej w Otwocku

Wskaźnik	Wnioski z analizy
Mocne strony	<ul style="list-style-type: none"> – Położenie Miasta Otwock przy aglomeracji warszawskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie. – Walory przyrodniczo-krajobrazowe. – Dostępność placówek oświatowych. – Zagwarantowana podstawowa i specjalistyczna opieka medyczna. – Dostępność usług społecznych. – Działalność jednostek na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców. – Sprawnie funkcjonujący system pomocy społecznej. Współpraca OPS z placówkami oświatowymi, placówkami medycznymi, KRPA, Zespołem Interdyscyplinarnym, Parafiami, Policją i OSP, stowarzyszeniami.
Słabe strony	<ul style="list-style-type: none"> – Starzenie się lokalnej społeczności – systematycznie wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnych. – Brak systemowych rozwiązań dla starzejącego się społeczeństwa (brak domów pomocy społecznej, placówek dziennego i stałego pobytu dla ludzi starszych i samotnych, brak miejsc rekreacji przeznaczonych dla seniorów). – Brak oferty spędzania wolnego czasu dla osób starszych. – Dysproporcje w społeczeństwie gminy pod względem statusu materialnego i zawodowego. – Brak form wsparcia dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. – Brak organizacji pozarządowych w zakresie organizowania form wsparcia dla dzieci i młodzieży. – Brak ułatwień architektonicznych dla osób niepełnosprawnych w większości budynków użyteczności publicznej w gminie.
Szanse	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost poziomu usług społecznych. – Rozbudowa infrastruktury społecznej. – Wykorzystanie potencjału ludzkiego, aktywizacja mieszkańców, kreowanie liderów lokalnych. – Kontynuacja współpracy pomiędzy instytucjami społecznymi. – Wzrost aktywności mieszkańców - rozwój organizacji działających w zakresie pomocy społecznej, wspieranie rozwoju gospodarczego. – Zagwarantowanie możliwości funkcjonowania w społeczeństwie osobom, które nie są w stanie same zadbać o siebie lub potrzebują wsparcia (osoby niepełnosprawnie, chore, osoby starsze, zagrożone wykluczeniem społecznym).
Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> – Zaostrzenie niekorzystnych trendów demograficznych. – Zbyt duże obciążenie Miasta obowiązkami społecznymi przy braku wsparcia ze strony państwa. – Narastanie zjawisk patologii społecznej w środowisku domowym, szkolnym. – Ograniczone środki finansowe w budżecie uniemożliwiające podejmowanie inwestycji.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym musi opierać się na:

- zwiększeniu efektywności przydzielania środków na pomoc społeczną,
- poprawie standardu życia i dostępności do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych, zdrowotnych i kulturalnych dla mieszkańców,
- dokształcaniu i doskonaleniu zawodowym kadr pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa,
- zintegrowaniu, zaktywizowaniu oraz edukacji społeczeństwa,
- realizacji zamierzeń inwestycyjnych, które mogą być przeprowadzone dzięki wykorzystaniu funduszy pomocowych z Unii Europejskiej.

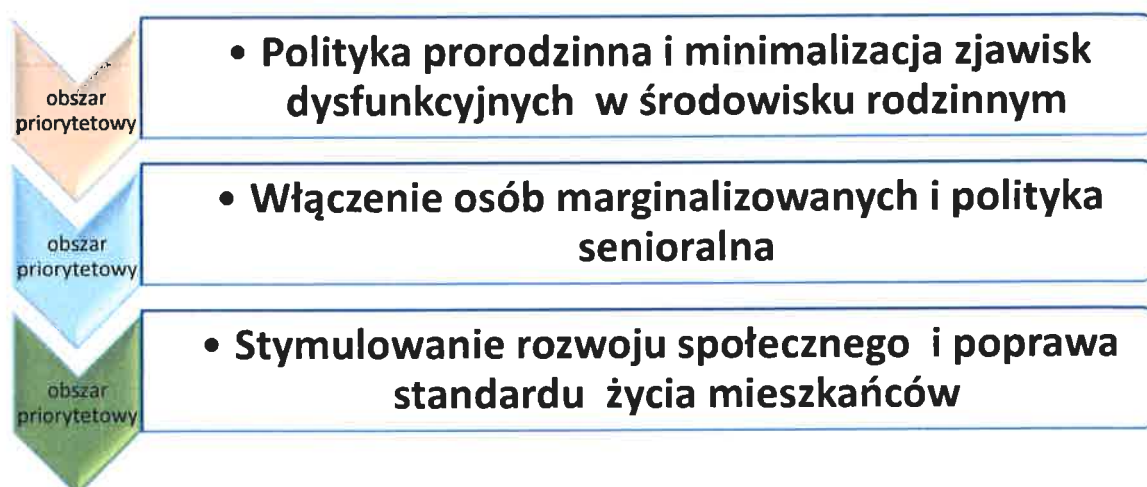
7. Cel główny i cele pośrednie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Otwocka

Cel główny w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2018”:

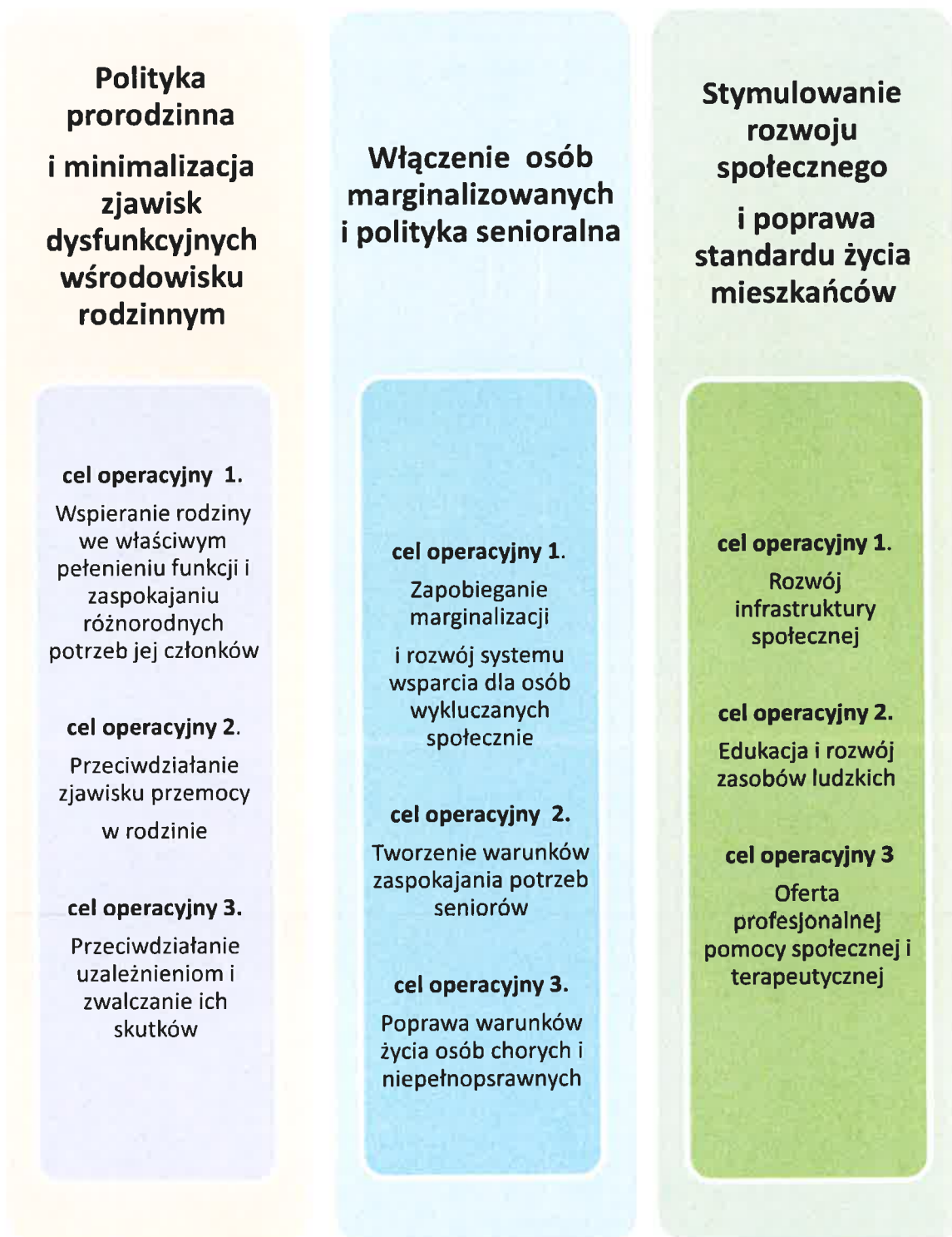
Otwock jest miastem, gdzie stale poprawia się standard oraz wyrównuje się dysproporcje w poziomie życia wszystkich mieszkańców i skutecznie zapobiega występowaniu zjawisk dysfunkcyjnych.

Punktem wyjścia do szczegółowych rozwiązań przewidzianych w niniejszej Strategii jest określenie zasadniczych obszarów priorytetowych:

Rysunek 2. Obszary priorytetowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”

Rysunek 3. Plan strategiczny "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028" obszary priorytetowe, cele operacyjne

8. Kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Otwocka na lata 2020-2028

Tabela 28. Struktura planu działań społecznych dla Otwocka

Obszar priorytetowy I: Profilaktyka prorodzinna i minimalizacja zjawisk dysfunkcyjnych w środowisku domowym		
Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację
	Cel operacyjny 1. Wspieranie rodziny we właściwym pełnieniu funkcji i zaspokajaniu różnorodnych potrzeb jej członków	
Realizacja działań umożliwiających podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin	<p>Kierunki działań</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promocja prawidłowego modelu rodziny i edukacja rodzin w zakresie prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS, placówek oświatowych. - Intensyfikacja pracy socjalnej z rodzinami, zwłaszcza dotkniętymi bezradnością opiekuńczo – wychowawczą (pomoc w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo – wychowawczych). - Współpraca asystenta rodziny z rodzinami przeżywanymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. - Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji w rodzinach w celu zapobiegania zjawiskom ubóstwa (zwłaszcza tzw. „ubóstwa dziedzicznego”) i niezaradności oraz kontynuacja udzielania pomocy przez OPS rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej (pomoc materialno – finansowa dla osób i rodzin znajdujących się w trudnych warunkach życiowych). - Realizacja zadań wynikających z systemu pieczy zastępczej. - Umożliwienie rodzinom wielodzietnym (w tym rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi) oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego – pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej oraz kontynuacja programów: wspierania rodzin wielodzietnych w formie Karty Dużej Rodziny oraz programu „Posiłek w szkole i w domu”, wdrażanie innych inicjatyw wspierających rodziny. 	<p>Partnerzy</p> <p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe</p>
		Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku

	<ul style="list-style-type: none"> - Wdrażanie programów edukacyjnych i profilaktycznych w celu przeciwdziałania i zapobiegania problemom rodzin, dzieci i młodzieży. - Integracja działań na rzecz rodziny i dziecka poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, instytucji pomocy społecznej i służby zdrowia, policji, kościoła, organizacji pozarządowych. - Tworzenie przestrzeni oraz form aktywizacji przyjaznych rodzinom, wspierających ich aktywność i samodzielność. - Poszerzenie systemu udzielania pomocy w zakresie potrzeb mieszkaniowych osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. - Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców Otwocka. - Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej (pomoc finansowa i rzeczowa). - Pomoc dla osób poszukujących pracy, organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, staży oraz wsparcie dla osób rozpoczynających własną działalność przez Powiatowy Urząd Pracy. - Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo i długotrwale bezrobotnych poprzez kluby aktywizacji, organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, szkoleń i kursów doszkalających i przekwalifikujących wraz ze stażem itp. - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Otwocku w zakresie upowszechniania ofert pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach dla osób pozostających bez pracy itp. - Współpraca z organizacjami pozarządowymi, których działalność ukierunkowana jest na pomoc osobom potrzebującym, ubogim, bezrobotnym. - Wspieranie inicjatyw partnerskich na rzecz ekonomii społecznej, np. tworzenie podmiotów ekonomii społecznej. 		
<p>Zapobieganie degradacji ekonomicznej i społecznej osób i rodzin</p>		<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku</p>	<p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacji pozarządowe</p>

Cel operacyjny 2. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie		
Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację
<p>Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie</p>	<p>- Prowadzenie działań informacyjnych, edukacyjnych i społecznych wśród całej społeczności Otwocka, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie kampanii informacyjno – edukacyjnych adresowanych do ogółu dorosłych dotyczących rozwoju dzieci, ich potrzeb, rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy, • realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat praw dzieci, komunikacji, asertywności, rozwiązywania problemów bez przemocy, • realizacja zajęć skierowanych do dzieci i młodzieży mających na celu przekazanie im podstawowych informacji na temat przemocy oraz zachęcanie do zwrócenia się o pomoc, jeśli są krzywdzone. <p>- Działalność informacyjna i pomocowa dla osób z rodzin dysfunkcyjnych.</p> <p>- Udostępnianie przez OPS informacji o miejscach zajmujących się pomocą dla osób doświadczających przemocy.</p> <p>- Podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku, Zespół Interdyscyplinarny GKRPA</p>
<p>Dążenie do wyeliminowania zjawiska przemocy w rodzinach oraz zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy</p>	<p>- Monitorowanie środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie.</p> <p>- Współpraca instytucji pomocy społecznej m.in. poprzez realizację procedury „Niebieskiej Karty”.</p> <p>- Usprawnienie i przyspieszenie przepływu informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się problemem przemocy i ujednolicenie procedur postępowania.</p> <p>- Oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne na osoby stosujące przemoc - kierowanie w razie potrzeby sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych.</p>	<p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe, PCPR, Policja</p>

<p>Zmniejszenie negatywnych skutków przemocy wobec osób, które jej doznają</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie umiejętności rozpoznawania sygnałów przemocy w rodzinie przez przedstawicieli różnych instytucji i podejmowanie działań mających na celu zatrzymanie przemocy. - Organizowanie poradnictwa i interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie. - Udobępnienie telefonu zaufania dla osób doświadczających przemocy. - Wspieranie rodzin w przesywyciężaniu sytuacji kryzysowych związanych z występowaniem przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> - Podejmowanie działań z zakresu dorażnej pomocy i interwencji kryzysowej dla osób doznających przemocy w rodzinie. - Umożliwienie osobom, które doświadczły przemocy (dorośli, młodzież, dzieci), korzystania z pomocy m.in. medycznej, prawnej, psychologicznej, socjalnej, mającej na celu uwolnienie się z sytuacji przemocy oraz poradzenie sobie z jej skutkami. - Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr pracujących na rzecz wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz pracujących z osobami pokrzywdzonymi i osobami stosującymi przemoc, superwizja. - Realizowanie pomocy dla osób dotkniętych przemocą w formie wsparcia instytucjonalnego i udzielenia schronienia. 		
--	--	---	--	--

<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 3.</p> <p style="text-align: center;">Przeciwdziałanie uzależnieniom i zwalczanie ich skutków</p>			
Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Realizacja działań profilaktycznych w zakresie uzależnień</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Programu przeciwdziałania narkomanii. - Zapobieganie rozrastaniu się zjawiska uzależnień, w tym wśród młodzieży poprzez realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych i zajęć pozalekcyjnych. - Informowanie o szkodach społecznych oraz zaburzeniach w funkcjonowaniu środowiska rodzinnego, będących konsekwencją uzależnień i nałogów oraz kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec problemów alkoholowych. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku GKRPA</p>	<p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca pomiędzy jednostkami społecznymi w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień. - Wzbogacanie oferty form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. - Realizacja akcji edukacyjnych dla rodziców w zakresie nabywania umiejętności rozpoznawania zagrożeń i uzależnień u dzieci. - Diagnozowanie środowisk młodzieżowych (szkolnych) w celu rozpoznawania zagrożeń i przeciwdziałania uzależnieniom. 		działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe, PCPR Policja
<p>Udzielanie wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień pomocy. terapeutycznej, prawnej i zdrowotnej oraz ochrony przed przemocą (pomoc dla osób uzależnionych, jak również ich rodzin - eliminacja społecznych skutków uzależnień). - Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr współpracujących z osobami borykającymi się z problemem uzależnienia. 		
<p>Wdrażanie programów edukacyjnych niezbędných w niwelowaniu zjawisk niekorzystnych dla rozwoju społeczności lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uruchamianie i wspieranie programów edukacyjnych adresowanych do osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi i zagrożeniami prowadzącymi do utraty bezpieczeństwa osobistego, zdrowotnego i socjalnego. - Uruchamianie, wspieranie i promowanie programów opartych na samoedukacji i samopomocy w pobudzaniu aktywności społecznej na rzecz poznawania przyczyn powstawania problemów społecznych oraz sposobów ich rozwiązywania. 		

**Obszar priorytetowy II:
Włączenie osób marginalizowanych i polityka senioralna**

Cel operacyjny 1. Zapobieganie marginalizacji i rozwój systemu wsparcia osób wykluczonych społecznie			
Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Wczesna identyfikacja zagrożeń i interwencja w kręgach wysokiego ryzyka socjalnego</p>	<p>Kierunki działań</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, czyli środowisk dziedziczących ubóstwo lub patologie, osób z niepełnosprawnością, długotrwałe chorych i osób w podeszłym wieku. - Podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie kompleksowej informacji o możliwościach otrzymania pomocy. - Dbanie o klimat służący racjonalizowaniu postaw społecznych wobec osób/rodzin borykających się z problemami i uzyskiwaniu aprobaty społecznej dla udzielania im wsparcia. - Poprawa jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez działania wspierające i aktywizujące. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku</p>	<p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe, PCPR, Policja</p>

Cel operacyjny 2. Tworzenie warunków zaspokajania potrzeb seniorów			
Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Efektywny system wsparcia dla osób starszych oraz zapobieganie ich marginalizacji</p>	<p>Kierunki działań</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie usług opiekuńczych dla seniorów w ich środowisku zamieszkania, obejmujących m.in. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. - Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym. - Promowanie wśród lokalnej społeczności a także w środowisku osób starszych, aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku</p>	<p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja programów w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia seniorów, oraz zapewnienie im dostępu do usług zdrowotnych, diagnostycznych i rehabilitacji. - Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz seniorów. 	w ramach działalności statutowej oraz	organizacje pozarządowe, PCPR, Policja
<p>Działania inwestycyjno-organizacyjne dla osób starszych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie specjalistycznej placówki dziennego pobytu dla seniorów w celu aktywizacji i zwiększenia integracji ze społeczeństwem. - Wspieranie działalności istniejących Klubów Seniora, w celu rozszerzenie ich oferty – zajęcia codzienne. - Organizacja czasu wolnego - rozwój aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno – społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, intelektualnych. 	Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku Kluby Seniora Rada Seniorów	

Cel operacyjny 3. Poprawa warunków życia osób chorych i niepełnosprawnych

Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Zapewnienie osobom długotrwale chorym i niepełnosprawnym udziału w życiu społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stworzenie kompleksowego i długookresowego programu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych. - Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i chorym. - Umożliwienie osobom niepełnosprawnym zdobywania kompetencji społecznych i zawodowych w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności. - Podnoszenie wiedzy, kwalifikacji oraz umiejętności komunikacyjnych osób współpracujących z osobami niepełnosprawnymi. - Realizacja przedsięwzięć z zakresu integracji i aktywizacji społeczno – zawodowej, tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych i kształtowanie ich pozytywnego wizerunku na rynku pracy. - Włączenie potencjału rodziny i bliskiego otoczenia oraz wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej w działania wspomagające na rzecz osób chorych i niepełnosprawnych, - Wsparcie dla rozwoju aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne polegających m.in. na organizacji imprez, spotkań integracyjnych, zajęć. - Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku</p>	<p>Miasto Otwock i jego jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe.</p>

**Obszar priorytetowy III:
Stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia**

Cel operacyjny 1. Rozwój infrastruktury społecznej			
Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Dostosowanie istniejącej bazy do potrzeb społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Modernizacja placówek oświatowych w miarę potrzeb. - Doposażenie w sprzęt i urządzenia obiektów użyteczności publicznej. - Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych. 	<p>Miasto Otwock</p>	<p>Zarządcy budynków</p>
<p>Poprawa dostępności do infrastruktury społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Otwocka, w tym ogólnodostępne: boiska, siłownie, place zabaw itp. oraz bazy sportowej przyszłościowej. - Utworzenie ośrodka wsparcia dla seniorów. - Tworzenie infrastruktury umożliwiającej mieszkańcom bezpłatne spędzanie czasu wolnego. 	<p>Miasto Otwock</p>	<p>Jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe</p>
<p>Organizacja czasu wolnego dla wszystkich grup społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Przygotowanie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego na terenie Otwocka dla wszystkich grup społecznych. - Aktywizacja mieszkańców gminy do zdrowego, aktywnego spędzania czasu poza pracą, nauką. - Wspieranie działalności instytucji kulturalnych, sportowych oraz kół zainteresowań, klubów itp. 	<p>Miasto Otwock</p>	<p>Jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe</p>

Cel operacyjny 2. Edukacja i rozwój zasobów ludzkich

Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Wyrównywanie szans w starcie życiowym dzieci i młodzieży – pomoc w kształceniu i wszechstronnym rozwoju</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dążenie do zwiększenia dostępu do opieki nad małym dzieckiem (utworzenie bazy opiekuńczej dla dzieci do lat 3, zwiększenie dostępności placówek przedszkolnych w gminie oraz uelastycznianie czasu ich pracy). - Wzbogacanie oferty placówek działających dla wspierania i rozwoju dzieci i młodzieży (np. świetlice szkolne, jednostki kultury). - Zwiększenie dostępności do zajęć wyrównawczych dla uczniów potrzebujących wsparcia w nauce oraz propagowanie idei pomocy koleżeńskiej w nauce (wolontariat). - Opracowanie i wdrożenie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć dodatkowych). 		<p>Jednostki organizacyjne realizujące zadania społeczne w ramach działalności statutowej oraz organizacje pozarządowe, mieszkańcy.</p>
<p>Zwiększanie potencjału społecznego - zawodowego osób będących w wieku aktywności zawodowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Motywowanie do podnoszenia poziomu wykształcenia, umożliwienie przekwalifikowania grupom zagrożonym utratą dochodu. - Organizacja szkoleń dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. 	<p>Miasto Otwock</p>	
<p>Wzmacnianie integracji i solidarności społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu. - Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców gminy, a także grup nieformalnych w zakresie inicjatyw oddolnych. - Podejmowanie inicjatyw o charakterze informacyjnym, mających na celu pobudzenie zainteresowania środowiska lokalnego przedsiębiorczością społeczną. - Popularyzacja idei wolontariatu w różnych dziedzinach życia społecznego. - Podejmowanie działań mających na celu budowanie dialogu władz samorządowych z lokalną społecznością (dostęp do informacji, współdecydowanie). 		

Cel operacyjny 3. Oferta profesjonalnej pomocy społecznej i terapeutycznej

Obszar działań	Kierunki działań	Podmioty odpowiedzialne za realizację/koordynację	Partnerzy
<p>Podnoszenie jakości usług społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oparcie pracy społecznej na wypracowanych projektach społecznych na podstawie diagnozy problemów. - Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego. - Podejmowanie działań promocyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej. - Świadczenie profesjonalnych usług na rzecz ludności poprzez wszystkie instytucje społeczne (instytucje miejskie, opieki zdrowotnej, placówki oświatowe, kulturalne, itp.). - Współpraca z instytucjami wspomagającymi pomoc społeczną w regionie (domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo – wychowawcze, środowiskowe domy samopomocy itp.). 	<p>Miasto Otwock</p> <p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku</p>	<p>Instytucje i organizacje społeczne</p>
<p>Promowanie profilaktyki zdrowia i zwiększenie dostępności służby zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wzbogacenie oferty usług zdrowotnych oferowanych na terenie Otwocka poprzez np. organizację okazjonalnych badań i porad specjalistycznych. - Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej w szkołach. - Prowadzenie profilaktyki zdrowotnej wśród osób dorosłych poprzez informacje, akcje, spotkania. - Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 	<p>Miasto Otwock</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku</p> <p>Placówki służby zdrowia</p>
<p>Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym. - Inicjowanie działalności organizacji pozarządowych w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej. - Opracowywanie i realizacja we współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców gminy, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych. 	<p>Miasto Otwock</p>	<p>Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego</p>

9. Wdrażanie, zarządzanie i monitoring realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”

9.1. Wdrażanie „Strategii ...”

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028” jest dokumentem otwartym, podatnym na zmiany wynikające z prowadzonego monitoringu zjawisk społecznych.

„Strategia ...” zostanie przyjęta w formie Uchwały Rady Miejskiej w Otwocku. Zmiany w „Strategii ...” inicjowane będą przez Prezydenta Otwocka, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz grupy społeczno-gospodarcze uczestniczące w procesie wdrażania i realizacji „Strategii ...”. Proponowane zmiany w „Strategii ...” będą również podlegały uchwaleniu przez Radę Miejską. Ponadto, w realizacji założeń „Strategii ...” można oczekiwać wsparcia i pomocy instytucji:

- Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku,
- Gminnej Komisji do spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Policji,
- placówek oświatowych z terenu miasta,
- placówek ochrony zdrowia z terenu miasta,
- placówek kultury, sportu i rekreacji,
- działających stowarzyszeń na rzecz rozwoju regionu.

9.2. Monitoring „Strategii ...”

Proponowany system monitoringu prac nad „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwock na lata 2020 - 2028” zakłada:

- składanie przez Prezydenta corocznych sprawozdań z realizacji „Strategii ...” (na podstawie danych statystycznych i innych informacji będących w posiadaniu: OPS, instytucji i organizacji oraz grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji „Strategii ...”),
- sporządzanie bilansu potrzeb Miasta Otwocka w zakresie pomocy społecznej oraz weryfikacja działań i zadań,
- sporządzanie rocznych sprawozdań i przekładanie Radzie Miasta.

Tabela 29. Monitoring realizacji „Strategii ...”

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika
Obszar priorytetowy I	
Profilaktyka prorodzinna i minimalizacja zjawisk dysfunkcyjnych w środowisku domowym	
Cel operacyjny 1. Wspieranie rodziny we właściwym pełnieniu funkcji i zaspokajaniu różnorodnych potrzeb jej członków	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin objętych pracą socjalną – liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej – liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba udzielonych porad – liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny – liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa – liczba dzieci objętych pomocą pieczy zastępczej – liczba osób objętych świadczeniami w formie dofinansowania posiłku
Cel operacyjny 2. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – liczba prowadzonych procedur „niebieskiej karty” – liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne – liczba porad specjalistycznych dla rodzin z problemem przemocy

	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - liczba pracowników pomocy społecznej uczestniczących w szkoleniach
Cel operacyjny 3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i zwalczanie ich skutków	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne - liczba i zakres realizowanych programów profilaktycznych - liczba porad specjalistycznych dla rodzin dysfunkcyjnych - liczba osób poddanych leczeniu uzależnień - liczba rodzin w których występują problemy uzależnień objętych pomocą terapeutyczną - liczba pracowników pomocy społecznej uczestniczących w szkoleniach
Obszar priorytetowy II	
Włączenie osób marginalizowanych i polityka senioralna	
Cel operacyjny 1. Zapobieganie marginalizacji i rozwój systemu wsparcia osób wykluczonych społecznie	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych działań profilaktycznych skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
Cel operacyjny 2. Tworzenie warunków zaspokajania potrzeb seniorów	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podmiotów i inicjatyw w zakresie wspomagania osób starszych - liczba osób korzystających z form wsparcia dla seniorów i niepełnosprawnych,
Cel operacyjny 3. Poprawa warunków życia osób chorych i niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w aktywizacji zawodowej, - liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej - liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (OPS)
Obszar priorytetowy III	
Stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia	
Cel operacyjny 1. Rozwój infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji zwiększającej ich funkcjonalność - liczba powstałych obiektów sportowych, miejsc służących rekreacji, placów zabaw - liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i w mieszkaniach osób niepełnosprawnych
Cel operacyjny 2. Edukacja i rozwój zasobów ludzkich	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych zajęć dla uczniów - liczba zrealizowanych programów edukacyjnych skierowanych do osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi
Cel operacyjny 3. Oferta profesjonalnej pomocy społecznej i terapeutycznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba beneficjentów OPS - liczba pracowników pomocy społecznej uczestniczących w szkoleniach - liczba przeprowadzonych akcji zapoznających mieszkańców z możliwymi zagrożeniami dla zdrowia. - liczba spotkań mieszkańców gminy z władzami samorządowymi - liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych - liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwock na lata 2020-2028” minimum raz w roku poddawana będzie przeglądowi, podczas którego analizie poddany będzie proces realizacji celów: analiza działania/zadania, harmonogram realizacji oraz osiąganych wskaźników. W przypadku zaistnienia nowych okoliczności powodujących konieczność zmian w dokumencie, zapisy w „Strategii ...” zostaną odpowiednio zaktualizowane i przedstawione Radzie Miasta w Otwocku do zatwierdzenia.

9.3. Potencjalne źródła finansowania

Podstawowymi źródłami środków, z których mogą korzystać samorządy dla realizacji programów pomocy społecznej są:

- budżet państwa w realizacji zadań nałożonych na gminy ustawowo,
- środki wewnętrzne: budżety samorządów gminnych, powiatowych, wojewódzkich,
- środki zewnętrzne, m.in.: Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Fundusz Pracy,
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej: Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- środki stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych.

Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis tabel

Tabela 1. Zmiany liczby ludności Otwocka według ekonomicznych grup wieku na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: dane GUS)	8
Tabela 2. Priorytety społecznych polityk unijnych (opracowanie własne)	11
Tabela 3. Strategie polityki społecznej kraju (opracowanie własne)	12
Tabela 4. Cele polityki społecznej Województwa Mazowieckiego (opracowanie własne)	13
Tabela 5. Cele polityki powiatu otwockiego (opracowanie własne)	19
Tabela 6. Cele polityki Gminy Otwock (opracowanie własne)	19
Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)	20
Tabela 8. Liczba rodzin, które uzyskały pomoc z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)	21
Tabela 9. Instytucje pomocy społecznej, bezpieczeństwa i opieki prawnej w regionie (opracowanie własne) ..	22
Tabela 10. Liczba rodzin i osób z terenu Gminy Otwock objętych pomocą OPS z powodu ubóstwa w latach 2012-2016 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	23
Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych i poziom bezrobocia w Gminie Otwock w latach 2014-2018 (Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku)	25
Tabela 12. Liczba osób i rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu występowania zjawiska bezrobocia w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	26
Tabela 13. Liczba osób i rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu bezdomności w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	26
Tabela 14. Zasób mieszkaniowy Otwocka w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	26
Tabela 15. Liczba rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu występowania niepełnosprawności w rodzinie w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	27
Tabela 16. Usługi opiekuńcze i świadczenia pielęgnacyjne wypłacane przez OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	27
Tabela 17. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu występowania długotrwałej choroby w rodzinie w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	28
Tabela 18. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z powodu występowania zjawiska alkoholizmu z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	30
Tabela 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z powodu występowania zjawiska narkomani z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	31
Tabela 20. Liczba rodzin i osób w rodzinach pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	32
Tabela 21. Liczba rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	33
Tabela 22. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych z dodatkami, świadczeń alimentacyjnych z OPS w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	33
Tabela 23. Liczba rodzin pobierających świadczenia z tytułu sieroctwa z OPS w Otwocku w latach 2014 – 2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	34
Tabela 24. Liczba rodzin pobierających świadczenia z tytułu wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie z OPS w Otwocku w latach 2014 – 2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	34
Tabela 25. Liczba osób pobierająca świadczenia z powodu występowania trudności po opuszczeniu zakładu karnego z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	36

Tabela 26. Liczba rodzin pobierająca świadczenia z OPS w Otwocku z powodu wystąpienia zdarzenia losowego w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	36
Tabela 27. Analiza SWOT dla sytuacji społecznej w Otwocku.....	37
Tabela 28. Struktura planu działań społecznych dla Otwocka.....	40
Tabela 29. Monitoring realizacji „Strategii ...”	50

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody i wydatki budżetu Miasta Otwocka w latach 2014-2018 (Źródło: dane GUS)	7
Wykres 2. Dynamika zmian liczby ludności w Otwocku na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: GUS).....	8
Wykres 3. Saldo migracji ogółem i przyrost naturalny na terenie Otwocka na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: GUS)	8
Wykres 4. Procentowe zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w Otwocku wieku na przestrzeni lat 2014 – 2018 (Źródło: dane GUS)	9
Wykres 5. Zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2014 – 2018 w Otwocku (Źródło: dane GUS)	9
Wykres 6. Tendencja liczby osób ko korzystających z pomocy OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)	20
Wykres 7. Liczba osób według rodzajów przyznania świadczeń z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pt. Ocena zasobów pomocy społecznej)	21
Wykres 8. Główne powody przyznania pomocy społecznej przez OPS w Otwocku w latach 2014-2018.....	21
Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych w Otwocku w latach 2014-2018	25
Wykres 10. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny z OPS w Otwocku w latach 2014-2018 (Źródło: OPS w Otwocku, opracowanie pn. Ocena zasobów pomocy społecznej)	33

Spis rysunków

Rysunek 1. Spotkanie konsultacyjne w dniu 10 października 2019 roku w OPS w Otwocku (Źródło: fotografia własna).....	6
Rysunek 2. Obszary priorytetowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”	38
Rysunek 3. Plan strategiczny "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028" obszary priorytetowe, cele operacyjne	39

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA OTWOCKA
Monika Joanna Kwiek

Uzasadnienie

Prezydent Miasta Otwocka na podstawie art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.), wnosi o przyjęcie przez Radę Miasta Otwocka „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028”.

W ramach prac nad strategią została przeprowadzona diagnoza problemów społecznych w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Miasta, Komendy Powiatowej Policji, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowego Urzędu Pracy oraz instytucji i organizacji pozarządowych współpracujących z OPS. Uzupełniająco korzystano z dostępnych publikacji naukowych i statystyk (m.in. dane Głównego Urzędu Statystycznego).

W ramach prac nad strategią odbyły się także spotkania konsultacyjne w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku.

W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, opracowana została strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, która stanowi rozwinięcie działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze społecznej.

Określono trzy obszary priorytetowe w których zidentyfikowano cele operacyjne do dalszych działań:

I. Profilaktyka prorodzinna i minimalizacja zjawisk dysfunkcyjnych w środowisku domowym.

II. Włączenie osób marginalizowanych i polityka senioralna.

III. Stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia.

Opracowana „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Otwocka na lata 2020-2028” jest dokumentem otwartym, podatnym na zmiany wynikające z prowadzonego monitoringu zjawisk społecznych.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA OTWOCKA
Monika Joanna Kwiek
Monika Joanna Kwiek